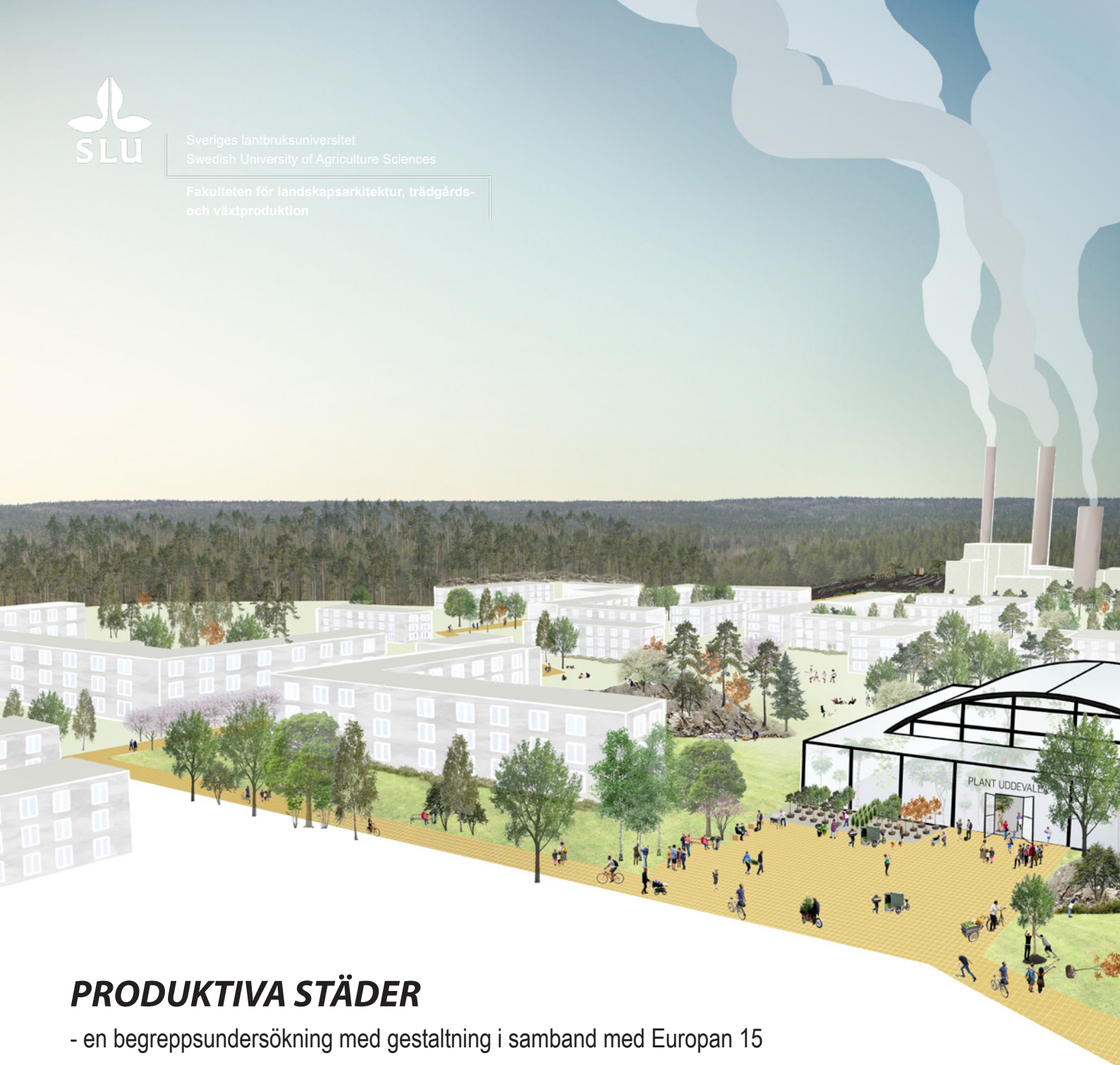

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agriculture Sciences

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds-
och växtproduktion

PRODUKTIVA STÄDER

- en begreppsundersökning med gestaltning i samband med European 15

Maja Olofsson & Yrsa Nilsson Öhrn

Självständigt arbete • 30 hp
Landskapsarkitektprogrammet
Alnarp 2019

Produktiva städer - en begreppsundersökning med gestaltning i samband med European 15

Productive cities - a survey of the concept with design in the context of European 15

Maja Olofsson & Yrsa Nilsson Öhrn

Handledare: Arne Nordius, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Examinator: Mads Farsø, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Biträdande examinator: Linn Osvalder, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Omfattning: 30 hp

Nivå och fördjupning: A2E

Kurstitel: Independent Project in Landscape Architecture

Kurskod: EX0846

Program: Landskapsarkitektprogrammet

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2019

Omslagsbild: Maja Olofsson & Yrsa Nilsson Öhrn

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: produktiva städer, produktiv stad, productive cities, produktivitet, european

Tack till Arne Nordius för mycket bra handledning genom hela arbetet. Vi vill även tacka Atkins SNC-Lavalin i Malmö för att vi har fått sitta hos er under terminen.

SAMMANDRAG

Det pågår en mängd stadsförnyelseprojekt runt om i Europa där visionen beskrivs med begrepp såsom "hållbara", "blandade" och "produktiva". Flera av projekten deltar i arkitekturtävlingar för att få in kreativa och innovativa förslag till utveckling. En återkommande arkitekttävling är European som i år innefattar 47 tävlingsområden i Europa och går under temat "Productive cities".

Målet med detta arbete har varit att göra en förstudie av begreppet "produktiva städer" för att sedan tillämpa det i ett gestaltungsförslag i årets European. Vi har undersökt begreppets betydelse ur en nutida stadsplaneringskontext och hur landskapsarkitektur kan bidra till "produktiva städer". Arbetet har genomförts med hjälp av en litteraturstudie, fallstudier och en designstudie för att undersöka begreppet.

Vi har under arbetets gång ifrågasatt och försökt förstå vad en produktiv stad egentligen innebär

och hur det skiljer sig från exempelvis begreppet en blandad stad. Vi har inte hittat en tydlig definition av begreppet "produktiva städer" och har därför utifrån vår egen tolkning identifierat de faktorer vi tror att landskapsarkitekter kan använda för att främja städers produktivitet. Faktorer vi fokuserade på i designstudien var exempelvis: avstånd mellan boende och verksamheter, mångfald, medborgardeltagande, flexibla platser och främjande av möten mellan människor.

Designstudien fokuserar på Uddevallas tävlingsområde där vi utformat ett gestaltungsförslag. Målet med gestaltningen har varit att utveckla platsen och undersöka huruvida tillämpningen av begreppet "produktiva städer" kan bidra till att lösa utmaningar som finns i området idag. Förslaget resulterade i en lokal försörjning av vegetation för Uddevalla genom medborgardeltagande och en vidareutveckling av befintliga initiativ på platsen.

ABSTRACT

There are many active urban renewal projects throughout Europe where the vision is described with terms such as "sustainable", "mixed" and "productive". Several of the projects participate in architectural competitions to bring in creative and innovative proposals for development. A recurring architectural competition is European, which involves 47 competition sites in Europe this year and carries the theme "Productive cities".

The aim of this work has been to conduct a pre study of the concept "productive cities" and then apply it in a design proposal in this year's European. We have investigated the significance of the concept in a contemporary urban planning context and how landscape architecture can contribute to productive cities. The work has been carried out with a literature study, case studies and a design study to investigate the term.

During this work, we have questioned and investigated what a productive city actually

means and how it differs from, for example, the concept of a mixed city. We have not found a clear definition of the term "productive cities" and have therefore, based on our own interpretation, identified the factors we believe that landscape architects can use to promote productivity in the cities. Factors we focused on in the design study were, for example: distances between housing and work places, diversity, citizen participation, flexible places and the promotion of meetings between people.

The design study focuses on Uddevalla's competition site where we have created a design proposal. The aim of the design has been to develop the site and investigate whether application of the concept "productive cities" can play a part in solving the challenges currently present at the site. The proposal resulted in a local supply of vegetation for Uddevalla through citizen participation and a further development of existing initiatives on the site.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INTRO	8
INLEDNING	9
BAKGRUND	11
SYFTE & MÅL	12
FRÅGESTÄLLNING	12
METOD	12
Litteraturstudie	12
Fallstudie	12
Designstudie	12
AVGRÄNSNING	14
BEGREPPSFÖRKLARING	14
LITTERATURSTUDIE	16
BEGREPPSUTREDNING	19
Produktiva landskap	19
Vad är produktiva städer?	19
Vilka problem är det produktiva städer ska lösa?	21
Produktiva värden	22
Reflektion	22
FALLSTUDIE	24
STADSDELSATLAS SOFIELUND	26
SALTET PÅ RINGÖN	28
THE CANAL PLAN	30
Reflektion	32
DESIGNSTUDIE	34
SOCIOTOPKARTERING	36
UTDRAG UR STADSLIVSANALYS ENLIGT GEHL ARCHITECTS	36
CPUL - CONTINUOUS PRODUCTIVE URBAN LANDSCAPE	37
Reflektion	38
FÖRSLAGET	40
Platsen	40
Arbetsprocessen	44
Färdigt förslag	50

DISKUSSION	62
Diskussion av frågeställningar	64
Utvärdering av förslag	65
Att arbeta utifrån begreppet produktiva städer	66
Metoddiskussion	66
Vidare studier	68
REFERENSER	70
BILAGA 1 PLANSCHER FÖRSLAGET	74

Inledning

I början av landskapsarkitektutbildningen introducerades vi till att man kan tävla i landskapsarkitektur. Tävlingar i allt från stadsdelar och parker till mindre gestaltningar av platser. Många välkända arkitektoniska verk och platser i Sverige och världen idag är resultatet av arkitekttävlingar (Sveriges Arkitekter 2014). Nu när slutet av utbildningen närmar sig ser vi vår chans att genom examensarbetet lägga tid och energi på ett tävlingsförslag. Vi ser det som en bra och rolig utmaning att pröva våra samlade färdigheter i en gestaltning som är verklighetsförankrad. Som student är en tävling en första plattform som ger en chans att presentera sina idéer och påverka stadens utformning på riktigt. En arkitekttävling känns helt enkelt som ett naturligt sista steg att ta från student till färdig landskapsarkitekt.

I val av tävling fastnade vi för arkitekttävlingen European. European är världens största återkommande arkitekttävling som går vartannat år och riktar sig till arkitekter, landskapsarkitekter och stadsplanerare under 40 år från hela Europa. Tävlingen som pågår samtidigt i 15-20 europeiska länder är inne på sitt trettionde år. Kommuner från medlemsländerna anmäler själva sina tävlingstomter och förhoppningen är att få in kreativa och innovativa förslag på stadsbyggnad. Årets upplaga av tävlingen är den 15:e i ordningen och går under temat "Productive cities 2", Produktiva städer 2, vilket är en förlängning av temat på tidigare tävlingsomgång som ägde rum 2017 då temat helt enkelt var "Productive cities" (Europansweden 2019). En av anledningarna till att valet av tävling föll på European var att det är en stor och erkänd tävling och personer som deltagit tidigare år har beskrivit det som en rolig och lärorik process. Dessutom låg den bra i tiden för vårt examensarbete. En annan anledning till att vi valde European var att då vi gick igenom tidigare tävlingsförslag tycktes vi se ett betydligt större antal deltagande arkitekter i förhållande till landskapsarkitekter, trots att det är en tävling öppen för olika yrkesgrupper. Därför såg vi det som en utmaning men även en förhoppning att sporra andra landskapsarkitekter att delta i denna

typ av tävling för att bidra med vår tanke och syn på städers utveckling tillsammans med arkitekternas.

Begreppet produktiva städer, som för oss var nytt, återkommer ofta inom nutida stadsplanering och -förnyelseprojekt. Exempelvis så gick Sveriges arkitekters Planerardag 2019, en årligt återkommande inspirationsdag för hållbart stadsbyggande, under temat den produktiva staden (Sveriges arkitekter 2019). I både Lund och Bryssel pågår stadsförnyelseprojekt där det är produktiva stadsdelar som är visionen (Lunds kommun 2018, Chemetoff 2014).

Produktiva städer är därmed ett aktuellt begrepp inom stadsplanering men vad innebär det? Vi har tagit upp ämnet med yrkesverksamma landskapsarkitekter i vår närhet men det är ingen som på rak arm har kunnat definiera vad produktiva städer egentligen innebär. Några kallar det ett buzzword, ett modeord, medan andra kopplar det direkt till produktion av varor. Meningarna skiljer sig åt och vi känner att vi vill försöka utreda begreppet i en landskapsarkitektonisk kontext för att sedan kunna tillämpa våra vunna kunskaper i ett designförslag till European 15.

EUROPAN

European architecture is a federation consisting of different national organisations that drive urban architectural competitions that lead to future projects and eventual construction. The competition is launched under a theme with common goals and runs simultaneously in several European countries every second year.

Bakgrund

Det ökade bostadsbehovet i många av våra städer har lett till att det de senaste decennierna har skett en mängd stadsförnyelseprojekt i Europa, i många fall i form av förnyelse av hamn- och industriområden (European 2017). Gemensamt för flera av dessa områden är kommunernas vision att skapa en blandad stad, det vill säga att en variation av boende- och upplåtelseformer, spännande arkitektur, olika verksamheter och aktiviteter ska skapa en levande stadsdel (Helsingborg stad 2016, Malmö stad 2018).

I Europans temablاد *Productive cities* från 2017 års tävling menar de att när vi ser tillbaka på stadsförnyelseprojekten som är skapade utifrån ideologin "den blandade staden" ser vi städer som är blandade i viss mån men saknar en viktig byggsten - den produktiva ekonomin (European 2017).

De senaste århundradena har städernas ekonomi till stor del bestått av industrier som producerar varor. Industrier som på grund av föroreningar först flyttade till stadens periferi för att senare placerades i utvecklingsländer när städerna expanderade (Projekt Atelier Rotterdam 2016). European beskriver att när bostäder och kontor idag ersätter industri- och produktionsområden skapas områden med många högkvalificerade arbetstillfällen i nära anslutning till boendet medan lågkvalificerade arbetstillfällen inte är lika tillgängliga. De menar att det skapar en missanpassning i staden mellan var vi bor och var vi verkar vilket vidare kan leda till segregerade städer med bristande tillgänglighet samt ekonomiska och sociala problem (European 2017).

I årets upplaga av tävlingen European hoppas tävlingsledningen få in förslag på stadsbyggnad där produktion är ett självklart innehåll i staden. European har sedan tidigare års tävling förespråkat idén om den blandade staden där boende och arbete blandas och tillverkning, underhåll och reparation får synas och bli en del av det dagliga livet. Återinförandet av produktion i staden, menar European, öppnar upp för sociala interaktioner

och målbilden är ett mer hållbart samhälle med vinster gällande både ekonomiska och sociala värden (European 2017). European menar att det skapas olika typer av positiva konsekvenser i en blandad stad. En sådan är minskande transporter när boende, produktion och kommersiell verksamhet flyttas närmare varandra. De menar även att en funktionellt blandad stad kan påverka stadens liv och kultur och vidare leda till en mer socialt blandad stad som motverkar segregation (European Sverige 2019).

Årets upplaga av tävlingen går under temat "Produktiva städer 2" och är en förlängning av tidigare tema med ett vidgat perspektiv. Staden ska inte bara koppla blandade funktioner som produktion, bostäder och urbant liv utan målbilden är en stad där produktion är en självklar del av staden och skapar synergier mellan urban miljö och gröna värden. För att skapa ett helhets- och hållbarhetstänkande vad gäller relationen mellan stad och produktion har European tagit fram de tre ledorden: Resurser, Mobilitet och Jämlikhet. Resurser innebär enligt European att stadens mark ska utnyttjas på bästa sätt. Tidigare ensidiga platser kan få fler funktioner och hantering av dagvatten eller energiproduktion kan med fördel ske i staden. Mobilitet syftar på hur sambandet i staden utformas på bästa sätt. Kan det skapas nya kommunikationssätt och hur undviker man att vägar blir barriärer och istället skapar kontinuerliga områden. Jämlikhet innebär att alla i staden ska kunna delta på lika villkor. Det kan till exempel vara att skapa närhet mellan boende och arbete för alla grupper av människor eller att lantliga områden vitaliseras (European Sverige 2019).

Vad European beskriver är höga ambitioner som låter lovande men som för oss vid första anblick uppfattas som svåruppnåeliga, kanske rent av orealistiska. Kan produktiva städer lösa de ekonomiska och sociala ojämlikheterna i ett område? Är det realistiskt att uppnå det genom stadsplanering? Kan man planera fram produktivitet? När vi läser Europans beskrivning av produktiva städer väcks frågor kring hur begreppet skiljer sig från

till exempel den hållbar staden som vi känner igen sedan tidigare inom stadsplaneringen och som vi diskuterat under utbildningen. Hjälper sådana här breda och lite utopiska begrepp till i stadsförnyelseprocesser och syns det på något vis i färdiga projekt? Begreppet produktiva städer väcker många frågor hos oss och vi hoppas att en utredning av begreppet tar oss närmare svaren på några av våra frågor. Kanske kan våra kritiska ögon komma att se på saken på ett mer positivt sätt i slutet av arbetet och kanske kan kreativa idéer väckas ur breda begrepp som "Produktiva städer".

Syfte och Mål

Syftet med arbetet är förtydliga och fördjupa förståelsen för begreppet produktiva städer med målet att göra en förstudie till ett tävlingsförslag.

Frågeställning

- Vad innefattar begreppet produktiva städer i en nutida stadsplaneringskontext?
- Hur kan landskapsarkitektur bidra till en produktiv stad?

Metod

Arbetet är indelat i, och har genomförts med hjälp av tre metoder: litteraturstudie, fallstudie och designstudie.

LITTERATURSTUDIE

Som ett första steg i att tolka temat produktiva städer och undersöka hur det skulle kunna implementeras på en plats i ett designförslag har vi gjort en litteraturstudie av temat inom stads- och samhällsplanering. Inom ekonomin har produktivitet en tydlig definition medan materialet kring produktivitet inom stadsplanering har varit mer begränsat. Då vi inte har funnit en klar definition av produktiva städer har vi fått söka brett och både tittat på hur kommuner och städer, tanke-smedjor samt vetenskapliga artiklar använder begreppet. Vi har genom en sammanställning och tolkning av detta material reflekterat över vad vi som landskapsarkitekter kan ta med oss i vår framtida yrkesroll.

FALLSTUDIE

För att få en bättre uppfattning av hur man arbetar med och definierar produktiva städer har vi valt att titta på tre olika stadsförnyelseprojekt. Alla projekten är pågående, ett resultat av att begreppet är nutida. Projekten har vi hittat via sökningar på "produktiva städer", "productive cities", "den produktiva staden" samt via Sveriges Arkitekters planerardag, en årligt återkommande inspirationsdag för hållbart stadsbyggande i samarbete med ArkDes, som i år, 2019, gick under temat "den produktiva staden". De två svenska exemplen vi tittat på, *Saltet på Ringön* och *Stadsdelsatlas Sofielund* var båda på plats på planerardagen och presenterade sina projekt. Det tredje exemplet från Bryssel, *The canal plan* är ett initiativ från stadens styre. Projektet har tagits upp av bland annat IABR 2016, Rotterdams internationella arkitekturbiennal. Det är en återkommande biennal som belyser framtida utmaningar inom arkitektur och stadsplanering och det var så vi kom i kontakt med projektet. Vi har valt att titta på projekten utifrån de tre gemensamma aspekterna bakgrund, arbetsmetod och utfall och efter följer en reflektion över vad vi tar med oss. Vi har dessutom besökt både Sofielund i Malmö och Ringön i Göteborg för att själva uppleva områdena.

DESIGNSTUDIE

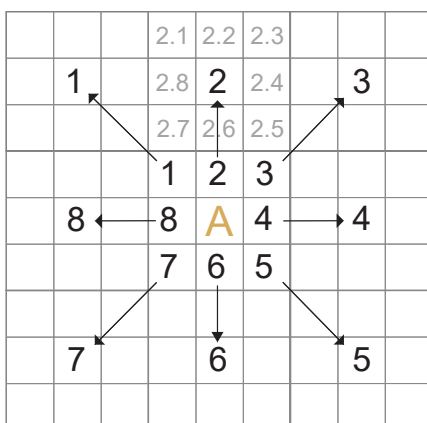
Som ett inledande steg i designstudien har vi studerat tre tillämpade designverktyg: *Sociotop-kartering*, *utdrag ur stadslivsanalys enligt Gehl Architects* och *Continuous productive urban landscape (CPUL)*. Designverktygen har vi valt utifrån vår tolkning av vad produktivitet kan vara inom stadsplanering och vilka värden som skapar produktiva städer. Sociotopskarteringen presenterar de upplevda värdena på en plats, ur en invånares perspektiv. Utdrag ur stadslivsanalys enligt Gehl Architects behandlar hur den fysiska strukturen i staden påverkar människors rörelsemönster som ligger till grund för människors möten. Möten som inspirerar och bidrar till kunskapsutbyten och således till en produktiv stad. CPUL är en strategi som med hjälp av odling ska skapa ett produktivt landskap.

PROJEKT I FALLSTUDIE

Projekt 1 : Stadsdelsatlas Sofielund - Malmö
Arkitektkontoret White har i uppdrag av Malmö stad och Fastighetsägare Sofielund gjort en kartläggning av stadsdelen Sofielund i Malmö. Genom att peka ut områdets verksamheter och övergripande strukturer är atlasen tänkt att vara ett underlag som möjliggör en mer inkluderande stadsutvecklingsprocess (White 2018).

Projekt 2 : Saltet på Ringön - Göteborg
Ringön i Göteborg är ett centralt beläget industriområde beläget vid vattnet, där stadsförnyelseprojektet *Saltet på Ringön* pågår. Tanken med projektet är att behålla Ringöns industriella karaktär men skapa en mer levande plats genom att bygga ut området långsamt med en blandning av småindustrier och kreativa verksamheter (Saltet på Ringön 2018).

Projekt 3 : Brussels canal plan - Belgien
The Canal Plan är ett projekt initierat av styret i Bryssel för att skapa en gemensam och tydlig målsättning för stadsutvecklingen i det centrala området utmed kanalen. Tanken med projektet är att bevara den ekonomiska aktiviteten som finns i området idag, skapa bostäder för alla samhällsklasser, sammanhängande offentliga ytor och ge förutsättningar för ett öppet och tillåtande klimat (Canal Brussels 2017).

Figur 1: Mall för idégenereringsverktyget Lotusblomman (Författarna 2019, utifrån Michanek & Breiler 2012)

Idégenereringsverktyg

För att i ett tidigt stadié komma upp med idéer till ett eventuellt koncept för en produktiv stad sökte vi efter olika typer av idégenereringsmetoder. Genom tidigare arbeten vid SLU kom vi i kontakt med en metod som kallas Lotusblomman som vi valde att använda oss av. Trots att metoden inte är vetenskapligt erkänd ville vi testa den då den gett resultat i tidigare arbeten med förhoppning om att den även skulle generera idéer för oss.

Lotusblomman är en metod som snabbt skapar en mängd konkreta idéer. Metoden utgår från en huvudidé, som kan formuleras som en fråga, som placeras i mitten av ett rutnät bestående av nio rutor. Runt om huvudidén skrivs koncept som svarar på huvudfrågan. Samma sak görs sedan för var och ett av de åtta nya koncepten. Metoden används för att snabbt komma upp med flera idéer och kan vara effektiv i ett tidigt stadié i arbetsprocessen för bland annat gestaltning (Michanek & Breiler 2012).

Med inspiration från Lotusblomman skrev vi ned tre huvudidéer gemensamt men utförde sedan nästa steg var för sig under en bestämd tid. Efter att vi hade kommit upp med åtta idéer för varje huvudidé sågs vi igen och diskuterade vad vi kommit fram till. Utifrån detta steg valde vi gemensamt ut de idéer vi tyckte var mest intressanta och upprepade processen.

Skissverktyg

Vi har skissat kontinuerligt under processen för att testa olika lösningar och få fram nya idéer, både gemensamt och var för sig. I utvecklandet av vårt koncept använde vi oss av metoden tidskiss. Metoden genomförde vi genom att utifrån vårt koncept skissa var för sig under en bestämd tid. Efter det sågs vi och diskuterade resultatet.

Platsbesök

I april deltog vi i ett från European arrangerat platsbesök på tävlingsområdet i Uddevalla tillsammans med representanter från kommunen.

På samma resa passade vi på att besöka vårt fallstudieprojekt Ringön i Göteborg samt det pågående stadsförnyelseprojektet Kvillebäcken.

Avgränsning

Begreppet produktivitet är ett brett begrepp som förekommer inom olika yrkesområden. Då vårt syfte med arbetet är att utreda begreppet produktiva städer för att tillämpa kunskapen inom området för landskapsarkitektur, så har vi undersökt begreppet utifrån en stadsplaneringskontext.

Europans tävlingsområden finns utspridda över en rad europeiska länder. Vi valde tävlingsområdet i Uddevalla baserat på att kommunen där valt ett område med redan befintliga bostäder och fokus för utvecklingen var integration och att lyfta de gröna värdena på platsen, ett område som passar oss som landskapsarkitekter. Genom att avgränsa oss till Sverige i val av tävlingsområde har vi i större utsträckning kunnat ta del av information från svenska tidningsartiklar och hemsidor.

Designförslaget har gjorts inom tävlingen Europas ramar där det inlämnade materialet presenteras på tre stående A1:or.

Begreppsförklaring

ARKITEKTTÄVLING

En arkitekttävling är då flera arkitekter under samma tidsperiod arbetar med en uppgift i konkurrens om en utlovad prissumma och/eller ett uppdrag. Alla deltagande arkitekter tävlar utifrån lika förutsättningar och tävlingen genomförs med full anonymitet för de tävlande om inte särskilda skäl föreligger. Tävlingsförslagen bedöms efter inlämning av en i förväg utsedd jury. För beställaren är tävlingen ett sätt att få en mängd förslag att välja på och utifrån form, funktion och ekonomi välja den för projektet bästa arkitekten (Sveriges arkitekter 2014).

IDÉTÄVLING

Tävling där syftet är att få in material som kan

användas som underlag till olika handlingsalternativ eller bidra till en öppen debatt kring olika lösningar, utan att fortsatt uppdrag eller förverkligande utlovas (Sveriges Arkitekter 2014).

BLANDSTAD

Blandstad är ett positivt laddat ord av en stad med en komplex utformning med närhet mellan verksamhet och människor. Begreppet innefattar en tät bebyggelsestruktur med bostäder och andra funktioner inom gångavstånd vilket reducerar resandet. En tanke med blandstaden är att den är befolkad dygnet runt vilket ökar trygghet och säkerheten (Bellander 2005).

CIRKULÄR EKONOMI

En cirkulär ekonomi innebär att värdet på produkter och material bibehålls så länge det går. Avfall ska minimeras och användas till nya ändamål (European Commission u.å).

OFFENTLIG PLATS

Offentlig plats avser allmänna vägar samt gator, torg, parker och andra platser som i detaljplan redovisas som allmän plats. Gäller även platser inomhus som är beständigt tillgängliga och används av allmänheten (Sveriges riksdag 2017).

SAMHÄLLSPLANERING

Samhällsplanering handlar om att utforma och utveckla det framtida samhället utifrån ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt perspektiv (Stockholms universitet 2018). Utvecklingen ska ske med hjälp av strategier för bebyggelse, service, kommunikation och miljö (NE 2 2019).

STADSPLANERING

Stadsplanering som också benämns som stadsbyggnad är kunskapen att ordna och gestalta helheten av byggnader, gator och andra offentliga ytor i tätbebyggelse (NE 3 2019).

AREELL NÄRING

Till areella näringar räknas jordbruk, skogsbruk, fiskenäring, jakt och rennäring. De näringar som använder biologiska och naturgeografiska resurser på land och i vatten (Strandskyddsdelegationen u.å).

Litteratur- studie

Arbetet börjar med en litteraturstudie för att vi ska kunna greppa temat för årets European, produktiva städer. I detta kapitel har vi försökt bena ut begreppet och tolka vad temat egentligen innebär och varför det är eftersträvänsvärt. Vi, som blivande landskapsarkitekter, har valt att starta begreppsutredningen utifrån produktiva landskap för att undersöka om de kan bidra till produktiva städer. Avslutningsvis följer en reflektion där vi sammanfattar vad vi kan ta med oss in i ett gestaltungsförslag.

PRODUKTIVITET

Enligt Nationalencyklopedin beskrivs produktivitet som ett mått på effektiviteten inom produktion, främst använt inom ekonomin. Hur stor output som fås ut i förhållande till insats. Produktiviteten mäts genom att värdet på det som produceras divideras med antalet arbetstimmar. Ett stort värde per arbetstimme innebär en hög produktivitet och tvärtom.

Begreppsutredning

PRODUKTIVA LANDSKAP

Liksom inom ekonomin används begreppet produktivitet i den areella näringen för att mäta outputen av det som produceras. Ser man till grönt näringsliv som innefattar jord- och skogsbruk, trädgårdsproduktion, livsmedelsindustrin och skogsindustrin (Macklean 2018), så handlar det om hur mycket varor man får ut beroende på hur mycket man har lagt in, till exempel skörden per hektar hos en jordbrukare (LRF 2009). Intensivt jordbruk, jordbruk som använder en stor mängd arbete och kapital i förhållande till landyta ger snabba, stora skördar och många gånger kan grödor skördas flera gånger per säsong. Den ekonomiska insatsen, exempelvis i form av arbetskraft, är hög men även avkastningen. Ett extensivt jordbruk däremot, som exempelvis permakultur, har en betydligt lägre avkastning per hektar, men kräver också en lägre insats. Hur produktivt ett jordbruk är påverkas även av vilken tidsperiod produktiviteten mäts. Ett konventionellt jordbruk har en betydligt större avkastning än ett ekologiskt. Men över tid kan användningen av konstgödsel, tekniska hjälpmedel och bekämpningsmedel som används vid konventionell odling ge problem med exempelvis det organiska innehållet i jorden och med det även avkastningen (Wiklund 2018).

Studien *Economic reasons for conserving wild nature* menar att ett landskap som kan tillhandahålla flera användningar är ekonomiskt mer fördelaktigt, produktivt, än ett konverterat system, till exempel intensivt jordbruk i dränerade våtmarker eller destruktivt fiske i korallrev (Balmford et al.). De fördelar som landskapet och ekosystemet ger till samhället, som benämns "naturkapital", är av stort ekologiskt, socialt och ekonomiskt värde (Constanza et al. 1997). Trots det så menar Constanza och De Groot att en undervärdering av naturkapital pågår, vilket leder till att omvandlingen av landskap till marker med enbart en

funktion fortsätter. Det på grund av svårigheten att mäta naturkapitalets sociala, ekonomiska och ekologiska fördelar i en konventionell ekonomisk analys (De Groot, R 2006, Constanza et al. 1997).

Mångfald har även visat sig ha stor betydelse för produktiviteten inom ekosystemet. I studien *The functional role of producer diversity in ecosystems* presenteras överväldigande bevis på att mångfald i växtsamhällen ger högre produktivitet än system med enbart enskilda arter. Flera arter kan tillsammans ta upp mer näringsämnen och solenergi vilket ger en större produktion av biomassa. Huvudförklaringen är att ett växtsamhälle med hög mångfald innehåller både högproduktiva arter som är effektiva på att reglera ekologiska processer och arter som har kompletterande egenskaper. Då de olika arterna kan dela på uppgifterna i naturen bidrar de till ett mer produktivt växtsamhälle (Cardinale et al. 2011).

Vid första anblick skulle det här kunna liknas vid den blandade stadens vision. Att en stad som innehåller en mångfald av bostäder och arbeten och till följd av det får en mångfald av människor är tänkt att uppnå sociala, ekonomiska och ekologiska fördelar och därmed i längden bli mer produktiv.

VAD ÄR PRODUKTIVA STÄDER?

Att produktiva städer är ett begrepp som inte har en tydlig definition blir snabbt tydligt genom en sökning på databasen google scholar. De tio första sökträffarna på produktiva städer (productive cities) berör allt från hur en stads storlek avgör dess ekonomiska avkastning, hur odling kan bidra till en produktiv och grön användning av stadsmarken samt hur en stads uppbyggnad och avstånd avspeglar dess produktivitet. Begreppet produktivitet som något eftersträvarsvårt används dock i allt fler stadsförnyelseprojekt idag. Till exempel i Lund där Västerbro planeras, ett

område som ska rymma 3000-4000 nya bostäder, har kommunen en vision av att skapa en levande, producerande stadsdel med en variation i bostäder och verksamheter. Idag är området ett verksamhetsområde utan bostäder och kommunen beskriver att en del befintliga verksamheter ska få finnas kvar, medan andra ska hitta en ny plats. I stadsförnyelseprocessen ska områdets industrihistoria få leva vidare genom att bevara utvalda kulturmiljöer och en etablering av ny småskalig verksamhet ska stimuleras. De beskriver att den nya stadsdelen ska präglas av kreativitet, kraft och lokalt engagemang (Lunds kommun 2018). Men vare sig mer konkret information om hur projektet ska genomföras för att främja produktivitet och kreativitet eller vilka fördelar det skulle ge finns beskrivet på deras hemsida.

Även på Hisingen i Göteborg där området Kvillebäcken växer fram har det funnits en liknande vision. Området som kommunen benämner som en blandstad ska vara en blandning av hyres- och bostadsrätter, kontor, butiker, restauranger, skolor och verksamheter och målet har varit att skapa en grön och levande stadsdel med ledord som social och ekologisk hållbarhet (Kvillebäcken u.å). Trots att kommunen verkade ha tänkt på allt i planeringen av blandstaden så har kritiken mot exploateringen av området varit hård. Gustav Dahlén sområdet som stadsdelen hette tidigare bestod främst av verksamheter i form av etniska föreningar, prylmarknader, småverkstäder, basarer, butiker, kontor och ateljéer (Despotovic, Thörn 2016). Vilket skulle kunna beskrivas som en hög andel produktiva verksamheter då de fyller olika funktioner och agerar mötesplats för människor i området. Det centrala läget och att få in bostäder bland verksamheterna angavs till en början som motiv för en stadsförnyelse. Senare var det snarare områdets dåliga rykte av hög kriminalitet som ledde till exploateringen, med motiveringen att man var tvungna att göra något åt saken. Enligt planen skulle dock fortfarande flera av verksamheterna få finnas kvar (Despotovic, Thörn 2016). Idag har inte en enda av platsens ursprungliga byggnader bevarats vilket har tvingat många av de befintliga verksamheterna att

flytta ut från området på grund av hyresökningar. Det har i sin tur lett till att verksamheterna tappat kunder eller medlemmar då det har blivit längre avstånd och svårare för folk att ta sig till de nya lokalerna (Isitt 2016). European och IABR menar att verksamheter som ges plats i förnyelseprocesser gör produktionen synlig och uppmuntrar den till att bli en del av stadsbilden (IABR 2016, European 2017). Exemplet Kvillebäcken visar att trots att kommunen delar Europeans och IABRs vision exkluderas ändå många typer av verksamheter och produktion.

Vad det är som skapar produktiva städer är beroende av för vem staden är produktiv. I rapporten *Productive cities: opportunity in a changing economy*, som diskuterar arbetssituationen i Australien, beskriver författarna att städer formas av var människor lever, arbetar och hur de tar sig runt. När dessa tre faktorer är i fas med ekonomin skapas städer som fungerar effektivt och produktivt vilket främjar tillväxt och innovation (Mares et al. 2013). Människor är alltså en avgörande byggsten till en produktiv stad, liksom den fysiska utformningen av verksamheter och bostäder är en annan. Men båda måste fungera tillsammans för att det ska skapas produktivitet. Diego Puga skriver i sin artikel för tidningen *Journal of regional science* att produktiviteten hos företag och arbetstagare är mycket större i stora och täta stadsmiljöer. Det förklaras genom tre mekanismer. Den första är att ett kluster av verksamheter gör att avstånden blir korta mellan olika företag (Puga 2010). Det leder till en ökad chans för kunskapsspridning mellan företag och arbetare vilket i sin tur ger en effektivare utveckling (Mares et al. 2013). Den andra är att det går att se ett mönster av att löner och hyror är högre i dessa stadsmiljöer. Den tredje är att det finns en kontinuerlig variation av verksamheter (Puga 2010). Den faktorn som enklast skulle kunna gå att överföra till stadsplanering är därmed den rumsliga aspekten. Avståndet mellan människor är en viktig faktor vad gäller kunskapsutbyte och olika typer av arbeten ger möjlighet för ett bredare spektrum av människor att bo och leva där. Detta tillsammans ger ett resultat av hur produktiv staden blir.

VILKA PROBLEM ÄR DET PRODUKTIVA STÄDER SKA LÖSA?

Europan beskriver i sitt temablad *Productive cities* att det i många stadsförnyelseprojekt av industri- och produktionsområden i Europa har skapats områden som har många högkvalificerade arbeten nära bostäder men färre lågkvalificerade (Europas 2017). I rapporten *Productive cities: opportunity in a changing economy* beskrivs det att människor från många förorter i Australien når mindre än 10 procent av storstadsarbetena på en rimlig pendlingstid. Det är i allt större utsträckning högutbildade personer med hög lön som bor centralt. De arbetarna som har lägre inkomster och efterfrågar lågkvalificerade arbeten bor längre från centrum. Detta mönster har förvärrats av att bostadspriserna har ökat mycket de senaste åren. Rapporten menar att om den här utvecklingen fortsätter så blir många människor avskilda från de delar av staden som rymmer flest arbeten (Mares et al 2013). European anser att denna missanpassning i staden mellan var vi bor och verkar kan leda till segregerade städer med bristande tillgänglighet samt ekonomiska och sociala problem (Europas 2017).

Enligt European är målbilden med en produktiv stad ett mer hållbart samhälle som ger vinster gällande både ekonomiska och sociala värden (Europas, 2017). IABR, en internationell tankesmedja inom arkitektur och stadsplanering, menar att en produktiv stad är en hälsosam stad (IABR 2016). Både European och IABR menar att dessa fördelar skapas i en stad som är blandad. En stad där produktionen återinförs i staden och ges utrymme ska leda till att både låg- och högkvalificerade arbetstillfällen finns, vilket i sin tur ger fler möjligheten att arbeta. Fler människor som arbetar, kortare cykler mellan produkt och konsument, mindre transporter och färre enfunktionsytor ska bidra med både sociala, ekonomiska, ekologiska och ytmässiga vinster (IABR 2016, European 2017). Även Newman och Jennings bakom boken *Cities as sustainable ecosystems; principles and practices* menar att en sammanföring av produktion och konsumtion ger ekologiska fördelar i reducerade transporter och med det minskande

utsläpp. De förklarar även att en produktiv stad bidrar med hälso- och sociala fördelar på grund av att det ekonomiska konceptet produktiva städer överlappar med koncept relaterade till hållbara städer (Newman & Jennings 2012, s.44). Det skulle kunna förklara varför vi inte tycker att dessa begrepp - hållbara- och produktiva städer - skiljer sig nämnvärt från varandra.

European och IABR menar även att det idag finns ett intresse av att återinföra produktionen i staden om man ser till internationella trender. De visar på en ökad medvetenhet kring vad vi köper och att det med det uppkommit ett behov av att återinföra produktion i staden. En produktion som inte är separerad från resten av staden och baserad på obegränsade resurser, utan istället är lokal och ger en cirkulär ekonomi, en ekonomi i kortare cykler mellan material och energi och som ger nya alternativ för samproduktion och kollektivt ägande (IABR 2016, European 2017).

I årets Europantävling menar tävlingsledningen att för att nå ett helhets- och hållbarhetstänkande i relationen mellan stad och produktion så ska de tre begreppen resurser, mobilitet och jämlikhet beaktas. Resurser innebär i denna kontext att stadens mark används på bästa sätt och att tidigare ensidiga platser kan få fler funktioner (Europas Sverige 2019). Hur produktiv en yta är skulle därmed kunna definieras av hur mycket den används. Till exempel så upptar en parkerad bil ungefär samma yta som två kontorsplatser. Till skillnad från kontorsplatserna där arbete utförs så resulterar den parkerade bilen i en yta som är låst och inte kan användas på något produktivt vis under tiden som bilen står parkerad (Mares et al. 2013, s.40). Det ger en ineffektiv användning av platsen, en improduktiv plats. Bilen är även resurskrävande sett till att en bilväg kan ta upp till 2500 personer/h längs en motsvarande sträcka som ett tåg kan transportera 50 000 (Newman & Jennings 2012, s.45). Ett alternativ till detta skulle kunna vara att skapa mer flexibla platser. Det har arkitektkontoret Toptek 1 gjort i ett av sina projekt i Berlin genom att omvandla en parkering till en kombinerad parkering och basketbollsplan.

En enkel utformning gjord med enbart färg på marken som möjliggör att platsen används för mer än ett ändamål (Public space 2018).

PRODUKTIVA VÄRDEN

Då produktivitet kan stå för olika saker beroende på vad man diskuterar är det problematiskt att räkna ut hur och för vem en stad är produktiv och därmed svårt att mäta värdet. Beroende på om man anlägger en park, ett kontorshus, ett bostadshus eller en skola på en plats så genererar den olika värden, olika sorters output, till staden (White 2018). Samhällsekonomiska, fastighets-ekonomiska, sociala och miljömässiga värden. För att dessa värden ska bli jämförbara används ibland ekonomiska termer för att belysa olika frågeställningar och enklare värdera insatsernas förhållande till varandra.

Analysverktyget Kostnads-nyttoanalys (Cost-Benefit-analysis) är en metod som används för att mäta dessa värden. En analysmetod som beräknar samhällsnyttan i kronor för att på så sätt göra olika projekt jämförbara. Genom att väga in alla aspekter som kan räknas som vinster och förluster i ett projekt uppskattas fördelar och kostnader. Tanken med analysen är att få en summa på vad en bra miljö eller en god hälsa kostar och därmed kunna välja det som ger störst nytta i förhållande till insats (Cellini & Kee, 2010). Verktöget används bland annat av Trafikverket för att inom offentlig sektor värdera icke marknadsprissatta nyttor och resurser. Exempelvis står en ny väg för kostnader, buller och avgasutsläpp men kan ge fördelar i form av färre olyckor och kortare restid (Bångman 2012). Användningen av ekonomiska termer förekommer därmed inom stads- och samhällsplanering idag, men hittills har vi endast stött på att metoder som kostnads-nyttoanalysen används för att mäta samhällsnyttan i enskilda projekt. I fallet med produktiva städer syftar det ekonomiskt förknippade begreppet produktivitet istället till en hel stad.

Reflektion

Efter att ha tolkat begreppet produktiva städer och undersökt hur det används i stadsplanering idag känner vi inte att vi har nått en tydlig definition. Begreppet produktivitet är fortfarande starkt förknippat med ekonomin där det är ett mått på hur effektiv produktion är, det vill säga hur mycket man får ut i förhållande av vad man lagt in. Då det inom stadsplanering inte finns en tydlig definition kan det leda till att användandet av begreppet ger olika resultat, beroende på vem staden ska vara produktiv för.

Vi har trots det fått en bättre uppfattning om vad produktivitet kan innebära för en stad och på vilket sätt en stad anses bli mer produktiv. En av faktorerna vi anser att man inom stadsplanering kan påverka för att främja produktivitet är att skapa en närhet mellan människor, företag och verksamheter för att öka kunskapsspridningen. Interaktion mellan människor är en förutsättning för spridning och därför vill vi titta mer på hur vi kan bidra med platser som möjliggör det. En annan faktor är att utemiljön i en stad kan göras mer produktiv genom att undvika låsta ytor och istället skapa en mer flexibel användning av platser. En ytas användning och därmed dess produktivitet drar fördel av att kunna kombinera aktiviteter eller användas på skilda vis olika tider på dygnet.

Ser man till ett längre perspektiv är tolkningen av produktivitet i ekosystem intressant. En mångfald i växtsamhällen är mer produktiv i användningen av marker då det innefattar arter med kompletterande egenskaper. Det skulle kunna vara ett möjligt koncept för en produktiv stad. Liksom i växtsamhället kan mångfald i vårt samhälle bidra med en blandning av kunskap och kompetenser som i det långa loppet har bättre förutsättningar för att skapa en produktiv stad.

Det är lätt att dra kopplingen mellan produktivitet och produktion av faktiska varor. Det ena behöver inte gynna det andra men eftersom den ekonomiska definitionen utgår från effektiviteten inom produktion hade det varit intressant att

undersöka om vi som landskapsarkitekter kan främja någon typ av faktisk produktion. Produktion som förhoppningsvis kan bidra till produktivitet i tävlingsområdet.

Gemensamt för de faktorer som skapar förutsättningar för en produktiv stad i litteraturstudien är att de alla behandlar planerandet av våra städer. Vi har inte hittat någon strategi eller exempel på hur en faktisk design av en produktiv stad skulle kunna se ut. Vi ser det därför som önskvärt för oss själva att skapa en egen definition och samla de värden vi anser bidra till en produktiv stad för att omvandla dem till ett konkret verktyg att använda oss av i designstudien.

Fallstudie

Efter utredningen av vad produktiva städer innebär och varför det är eftersträvänsvärt vill vi gå vidare och titta på hur det faktiska arbetet kan se- eller har sett ut för att skapa produktiva städer. Vi har valt ut de tre projekten *Stadsdelsatlas Sofielund*, *Saltet på Ringön* och *The Canal Plan Bryssel*. Stadsatlas Sofielund är ett projekt där man analyserat och utrett ett befintligt område med kvaliteter av en blandstad, kvaliteter som kan vara viktiga att bevara i framtida utveckling. Saltet på Ringön är ett pågående förnyelseprojekt av ett industriområde där stadsutvecklingen ska ske organiskt, vad som kommer ske i framtiden är ovisst men det är också själva tanken med projektet. The Canal plan i Bryssel är en masterplan över ett helt område där målet är att en blandad produktiv stad ska växa fram. De tre projekten skiljer sig åt, befinner sig i olika skeden och deras arbetsmetoder går isär, men vi tolkar att alla har samma målbild - en produktiv stad.

Sofielunds placering i Malmö

Ringöns placering i Göteborg

Området för the canal plan
med utmärkt område för
exempelplats, Bryssel

Verksamheter och bostäder sida vid sida, foto: författarna 2019

Stadsdelsatlas Sofielund

Sofielund är en centralt belägen stadsdel i Malmö som innehåller både industrier, bostäder och verksamheter. Det stora området delas upp av flera större vägar. Idag har Sofielund ett rykte av att vara en stadsdel med sociala problem av otrygghet och kriminalitet (Malmö stad, 2016). Malmö stad nämner även Sofielund i en tillväxtansökan 2015 som en stadsdel med låg investering- och företagsetablering (White, 2018).

BAKGRUND PROJEKT

I uppdrag av Fastighetsägare Sofielund och Malmö stads gatukontor har White arkitekter tagit fram en stadsdelsatlas för Sofielund. En kartläggning av näringsliv och sociala aktörer i området och deras förutsättningar. Tanken med kartläggningen är att sammanställa den tillgängliga kunskap som finns om området och ge en samlad bild av verksamheter, stadsmiljöer och människor som idag bor och verkar på platsen. Målet är att atlasen ska kunna fungera som ett underlag för en långsiktigt hållbar stadsutveckling (White 2018). Planen är även att underlaget ska vidareutvecklas till en handbok för planering

av byggande i den befintliga staden i samarbete med ArkDes (Hållbart byggande 2018).

ARBETSMETODER

För att få en uppfattning av Sofielund som stadsdel och vilka verksamheter och sociala aktörer som området innehåller har framtagandet av stadsdelsatlasen bestått av tre huvuddelar:

- Analys av tillgängliga data kring verksamheter och fastigheter
- Studie av kvaliteter och strukturer i stadsmiljön.
- Intervjuer med nyckelpersoner och verksamma i området (White 2018)

I kartläggandet av områdets verksamheter och företag tog White inspiration från Storbritannien och en så kallad employment mapping av industriområden. En metod för att uppskatta värdet av att ha ett industriområde i staden och som består av både statistiska analyser av registrerade företag men också intervjuer och platsbesök. White registrerade alla fastigheter via platsbesök samt dokumenterade områdets gator, offentliga rum, arkitektur och verksamheter tillsammans med en fotograf. Även företagsregister och GIS-material undersöktes. Det som var svårare att kartlägga var förenings- och fritidsverksamheter som inte alltid syns i ekonomisk statistik. De krävde mer kreativa metoder för att kartlägga,

Synlig produktion i bostadsområde i form av odling och värmeverk. Foto: Författarna 2019

White använde sig exempelvis av incheckningar på sociala medier som underlag (Arkitektur 2018).

I den översiktliga strukturstudien har framför allt rörelsestråk och offentliga platser och parker kartlagts för att se hur tillgängligt området är för olika trafikslag och vad de offentliga platserna innehåller för funktioner. Tanken är att beskriva de strukturella förutsättningar som finns i området och hur de stärker eller försvårar förenings- och näringslivet (White 2018).

Intervjuerna har fungerat som ett komplement till data och analyser för att få en samlad bild av områdets verksamheter, historia och utveckling. Ungefär 20 intervjuer har gjorts med personer som är verksamma i området med ambitionen att få en spridning i både geografi och verksamhetsbredd på intervjupersonerna (White 2018).

UTFALL

Genom sin kartläggning av stadsdelen presenterar White en bild av Sofielund som en blandad stadsdel med en hög andel verksamheter och företag. Ett resultat av områdets relativt låga hyror, dess centrala läge, tillgång till transportnätverk och ett potentiellt nätverk av andra verksamhetsidkare. Verksamheter som bidrar med varor, tjänster och kultur för staden och regionen men som samtidigt främjar de samhällsekonomiska

värdena med arbetstillfällen och stärkandet av medborgarnas sociala sammanhang (White 2018).

Whites slutsatser av projektet:

- Att i stadsutveckling ha en förståelse för de värden som de många verksamheterna skapar i staden.
- Att fokus i stadsutvecklingen bör ligga på att stödja den utveckling som redan pågår och inte göra en helt ny plan och vision för området.
- Kort- och långsiktiga insatser måste samordnas för att skapa en långsiktig utveckling.
- Arbeta utöver traditionell stadsutveckling med utgångspunkt i det som finns i området. Vid byggande även stödja det lokala närings- och föreningslivet (White 2018).

Saltet på Ringön

Ringön är ett centralt beläget industriområde i Göteborg där stadsförnyelseprojektet *Saltet på Ringön* pågår. Området består av kontraster, ett bullrande industriområde mitt i staden och samtidigt ett lugnt och grönt område med närhet till vattnet (Stadsutveckling Göteborg 1, 2018). Tanken med *Saltet på Ringön* är att skapa en spännande plats med en blandning av småindustrier och kreativa verksamheter (Göteborg 2021 2018).

BAKGRUND PROJEKT

Det uppmärksammade projektet skapades 2012 av tre eldsjälar med bakgrund i Göteborgs kreativa näring. I samband med planeringen av Göteborgs 400-årsjubileum år 2021 framkom att göteborgarna ville ha fler öppna, tillåtande och kreativa miljöer i staden (Göteborg 2021, 2018). Målet med projektet är att sätta det gamla industriområdet i Göteborg i rörelse och skapa en plats som är levande både dag som kväll med en mix av småindustrier och olika kreativa verksamheter. Platsen har stor potential då den ligger i centrala Göteborg, har flera hundra etablerade företag men många kvadratmeter tomma ytor och byggnader som skulle kunna fyllas med ytterligare aktivitet och verksamhet. Startskottet gick 2015 då förslaget antogs av kommunfullmäktige (*Saltet på Ringön*, 2018).

ARBETSMETODER

För att Ringön ska lyckas få den mix av verksamheter och funktioner man vill uppnå har en viktig del i det varit att behålla hyrorna låga. Syftet är att behålla företag och byggnader som finns på ön sedan tidigare men att även nysatsningar ska få möjlighet att våga testa sina vingar här. Detta för att undvika en utveckling där industriområden omvandlats totalt och ersätts av exklusiva bostäder, vilket skett i liknande områden tidigare (*Saltet på Ringön*, 2018). Tanken med Ringön är dock att det inte ska bli några bostäder, trots dess centrala läge. Detta beror på att platsens mark

är förorenad och vattnet stiger ofta över den tillåtna nivån för bostäder. Samtidigt byggs det redan mycket bostäder i kringliggande områden (Widenheim, 2017).

För att underlätta för nya verksamheter att etablera sig har stadsbyggnadskontoret lättat på kraven för tidsbegränsat bygglov för platsen. Då det är ett industriområde har det tidigare inte varit möjligt för annat än ren industriverksamhet och lunchrestauranger att etablera sig, men nu är det möjligt för annan verksamhet som kvällsöppna restauranger, tandvårdsklinik och lokaler för konstutställningar att få tidsbegränsat bygglov för sin verksamhet (Stadsutveckling Göteborg 2, 2018). Att staden har underlättat för verksamhet har varit en bidragande faktor till att hålla platsen levande och skapa större frihet för ny verksamhet.

Tanken är att det är de som arbetar, besöker och passerar området som skapar Ringön. Stadsförnyelsen ska därför ske i en långsam och organisk process för att inte förstöra områdets karaktär (Stadsutveckling Göteborg 2, 2018).

Projektet kan sammanfattas i tre punkter:

- Riv inte
- Stötta befintlig verksamhet
- Ny kreativ verksamhet på lediga ytor

UTFALL

Arbetet med Ringön har fått en hel del uppmärksamhet i media. Detta har lett till att intresset för platsen ökat och man har kunnat arrangera event som Ringön Swap Meet och Ö-festen. Det förstnämnda ett event för motorcykel- och bilentusiaster och det andra en gatufest och marknad genomförda tillsammans med 50 verksamheter och som lockade drygt 16 000 besökare (Göteborg 2021, 2018). Det har även skapats en tidning, Ö-posten, som är Ringöns egna tidning och som informerar om människorna och företagen i området samt bevakar frågor som påverkar vardagen och verksamheten på Ringön (Göteborg 2021, 2018). Sedan starten 2012 har runt 25 nya företag etablerat sig på Ringön och intresset är fortsatt stort (Business region Göteborg, 2018).

Överlag har projektet fått positiv respons. Sanne Kofod Olsen, dekan för den konstnärliga fakulteten på Göteborgs universitet, uttrycker till exempel i en intervju med Ö-posten att platser som Ringön är viktiga för att skapa tillväxt, inte enbart ekonomisk, utan även för konst och kreativa miljöer (Rasmuson 2019). I samtal med de som har verksamhet på platsen sen tidigare verkar det dock som att alla inte involveras helt i arbetet. Några tycker det är otydligt vad syftet med projektet är, och att locka folk och skapa folkliv på platser där stora lastbilar behöver köra är inte optimalt för deras verksamheter (Jedvik, 2017).

Bild 1: I den föredetta industrilokalen sker sen 2018 konstnärlig produktion i form av ICIA konsthall samt ateljéer.

Bild 2: Kiosken, ett experimentellt verk samt mötesplats på Ringön där diskussioner om det offentliga rummet tar plats.

Bild 3: Ringön sedd från Götaälsbron.

Foto: Författarna 2019

The Canal Plan

Bryssel har sedan 1200-talet varit en betydande industristad, med floden Senne och senare kanalerna Willebroeck och Charleroi som viktiga transportsträckor. Idag genomgår flera av industriområdena utmed kanalen omvandlingar för att möta ett ökande bostadsbehov (Canal Brussels 2017).

BAKGRUND PROJEKT

The canal plan är ett av flera stadsförnyelseprojekt initierade av styret i Brysselregionen för att skapa en inkluderande, produktiv och blandad stad (Architecture workroom Brussels u.å). Projektet startades 2012 som ett parallellt uppdrag mellan tre multidisciplinära team om att utveckla en stadsförnyelsestrategi. Det vinnande teamet utvecklade sedan planen tillsammans med offentliga och privata aktörer under tre år. Syftet med planen är att binda ihop och skapa en gemensam och tydlig målsättning för de centrala områdena i Senne valley utmed kanalen. Tidigare har man sett en icke önskvärd utveckling i området där bland annat stora varuhus byggts på eftertraktad mark utan vidare eftertanke av omgivning och potential. Det har inte funnits någon gemensam målbild i planeringen och därför har *The canal plan* växt fram som ett stadsförnyelseprojekt med tydliga mål för hela området. Planen är tänkt att realiseras under en tioårsperiod, mellan år 2015 och 2025, med ambitionerna att:

- Bibehålla den ekonomiska aktiviteten i staden och minska avståndet mellan bostad och arbete.
- Möta bostadsbehovet genom bostäder för alla samhällsklasser.
- Skapa offentliga rum kopplade till kanalen där människor vill uppehålla sig.
- Skapa förutsättningar för ett öppet och tillåtande stadsklimat för både olika funktioner och människor med olika bakgrund (Canal Brussels, 2017).

ARBETSMETODER

Som ett inledande steg i projektet har mycket tid

lagts på analyser för att fånga kanalen och det omgivande områdets befintliga situation. Bland annat analysdiagram över offentliga platser, naturområden, trafiksituation, barriärer och platser med industriellt arv. Genom analyserna har platser med förändringspotential pekats ut, som platser med ett bra läge eller med en historisk betydelse. Idag går busslinjer och stråk på parallella gator från kanalen, stråk som istället skulle kunna följa kanalen för att tillgängliggöra vattnet och dra fördel av den attraktiva omgivningen. Arbetsgruppen har även visat på platser i staden som de anser har utvecklats på ett eftersträfvansvärt sätt, som exempelvis ett kultur- och sportcenter i en avlagd industribyggnad (Chemetoff 2014).

För att visa konkreta exempel på hur projektets målsättning är tänkt att fungera i stadsplaneringen har arbetsgruppen valt att starta ett antal pilotprojekt på ett 700 hektar stort område. Pilotprojekten är stadsbyggnadsprojekt som idag planeras i området men som nu ska anpassas efter *The canal plans* målsättning. Gemensamt för pilotprojekten är att de alla omvandlar en yta tänkt för enbart en funktion till platser där bostäder, sociala aktiviteter och arbete ska samexistera (Chemetoff 2014).

Projekten kommer att genomföras av både offentliga och privata aktörer men utifrån den gemensamma målbild som *The canal plan* har satt upp. Genom processen kommer alla projekten att få vägledning och stöd från uppstart till genomförande (Chemetoff 2014).

UTFALL

Projektets realiseringsperiod har nu snart kommit halvvägs och flera delar är under konstruktion. Eftersom perioden ännu inte löpt ut går det inte dra några slutsatser kring om projektet uppfyller sina ambitioner, men projektet har redan mottagit flera utmärkelser. I slutet av 2016 mottog *The canal plan* ISOCARPs (International Society of City and Regional Planners) första pris för Excellence in Urban Planning med motiveringen att projektet var ett ambitiöst och innovativt planeringsverktyg som behandlar de viktigaste socioekonomiska och miljömässiga utmaningarna i området (Canal Brussels 2017).

Bilderna visar ett av flera exempel på hur stadsutvecklingen enligt The canal plan skulle kunna se ut.

Bild 1: Befintlig situation

Bild 2: Den tidigare stadsutvecklingsplanen där produktion och bostäder är separerade från varandra.

Bild 3: The canal plans förslag till stadsutveckling där bostäder, arbete och sociala aktiviteter blir en del av en helhet. I en sådan helhet undviks inhägnade områden och ytor ska vara flexibla och öppna i den mån det går.

Bildkälla: Chemetoff 2014

1

2

3

Reflektion

I vår fallstudie får vi bekräftat att det blir lättare att bedöma värdet på en plats om man lyckas få tillgång till brukarnas åsikter och upplevelser av platsen. I exemplet *Stadsdelsatlas Sofielund* visas att många verksamheter och aktiviteter inte finns dokumenterade i statistik och siffror och att en platsanalys av en utomstående därför kan ge ett missvisande resultat. Något som vi tycker påpekas ytterligare i detta kapitel är att det inte bara räcker med ett brett analysunderlag utan det väsentliga är hur det beaktas vidare i processen. Risken är annars att projekt kan resultera i att befintliga verksamheter och initiativ går förlorade, så som flera upplevde i det före detta Gustav Dahlénsområdet i Göteborg, numera Kvillebäcken, som vi har nämnt tidigare i litteraturstudien. Även i *Saltet på Ringön* där kritiken främst varit positiv, menar några verksamhetsidkare på Ringön att de inte involverats i projektet och att deras önskemål och åsikter därmed inte har beaktats.

För att skapa mer mångfald och produktivitet kan det vara en bra idé att försöka lätta på vissa krav och göra det enklare för nya verksamheter att testa att etablera sig så som man gjort i projektet *Saltet på Ringön*. Likväl är det viktigt att låta redan existerande företag stanna kvar i sina lokaler.

Genom att synliggöra befintliga produktionsområden, som i fallet *The canal plan* där busslinjer och cykelvägar dras utmed kanalen, skapas en medvetenhet hos invånarna om var och hur produktionen sker. Men att blanda bostäder och produktion, som i planerna i Bryssel, kan istället skapa en motstridighet i den skilda skalan. En produktionsplats kräver många gånger stora ytor till bland annat större fordon medan skalan för ett bostadsområde kan dra fördelar av att vara mer småskaligt, där chansen för möten ökar. Detta är problem som befintliga verksamhetsidkare på Ringön påpekat och kanske är det svårt att få dessa funktioner att gå ihop.

Vad gäller utformning av ett område för att främja produktivitet så har vi tidigare i arbetet pekat på faktorn interaktion mellan människor. Att tillgodose platser för möten och aktiviteter är därför betydande. Det är något som finns med i alla tre projekten. I Bryssel är ett av projektets ambitioner att skapa offentliga rum kopplade till kanalen där människor vill uppehålla sig. På Ringön finns platser för evenemang på området och även initiativ som lockar till möten, exempelvis konsthallen och kiosken som visas i bilderna under exemplet. I Sofielund har en översiktlig strukturstudie genomförts för att kartlägga offentliga platser, parker och rörelsestråk med tanken att beskriva hur de stärker eller försvårar förenings- och näringslivet.

Genom de slutsatser White drar utifrån stadsdelsatlasen tar vi med oss vikten av att stödja den utveckling som redan pågår i ett område med utgångspunkt i de verksamheter som är befintliga. Kanske finns det någon verksamhet eller initiativ i det befintliga tävlingsområdet vi kan ta fasta på, och på så vis få med oss brukarna på platsen.

Designstudie

Efter att ha försökt reda ut vad produktiva städer skulle kunna innebära och varför det eftersträvas samt tittat på faktiska projekt är det nu dags att gå vidare och titta på hur vi kan tänkas gå tillväga för att skapa produktiva städer.

I val av tävlingsområde fastnade vi för Uddevalla. Valet baserade vi på att kommunen valt ut ett redan befintligt bostadsområde med intilliggande naturområde. Fokus i tävlingsprogrammet låg därmed inte på nya bostäder, som på flera andra tävlingsområden, utan istället hoppades man på förslag med tankar om verksamheter som kan utveckla området. Vi uppfattade det som att Uddevalla var den staden som lyfte de gröna värdena mest och efterfrågade synergier mellan den urbana- och gröna miljön. Uddevallas tävlingsområde var ett av de absolut största i årets Europan och det kändes som en skala som kunde passa oss då vi under utbildningen arbetat med områden i liknande storlek. Vi såg vår chans i detta område att ta vara på utemiljön och ge förutsättningar för både människor, produktion och verksamhet.

Designstudien börjar med att vi undersöker tre design- och analysverktyg då vi förutsätter att det inte finns *en* strategi som skapar produktiva städer. Utifrån vår tolkning av begreppet har vi valt ut verktyg som vi tycker gynnar sociala, ekologiska och ekonomiska värden och tillsammans tror vi att det kan skapa en grogrund för produktiva städer. Designstudien fortsätter därefter med en kortare beskrivning av vad Uddevalla kommun eftersträvar i Europan samt en beskrivning av staden, dess historia och själva tävlingsområdet. Avslutningsvis följer vår arbetsprocess och vårt färdiga förslag. De färdiga postrarna till tävlingen ligger som bilaga sist i arbetet.

Designverktyg

Sociotopkartering

En sociotopkartering är en strategi för att lyfta fram de sociala och kulturella värdena i en utemiljö. Strategin utvecklades av Alexander Ståhle i samarbete med Stockholm stad i början av 2000-talet. Resultatet av en sociotopkartering är en karta som beskriver var stadens offentliga platser ligger och hur de används och upplevs av invånarna, både kvaliteter och brister. Sociotopkartering utförs i olika steg men fokus ligger på dialogen med brukarna som använder och rör sig i miljön. (Ståhle 2013).

Sociotopkartering har två begrepp som utgångspunkt: *friyta* och *sociotop*. Friyta är områden med obebyggda mark- och/eller vattenområden. Sociotop är det som beskriver en plats sociala- och kulturella värden. Sociotop har utvecklats som ett parallellt begrepp till biotop. Biotop beskriver en plats mark, flora och fauna medan sociotop handlar om de värden som ger betydelse till platsen och vad den erbjuder för livsförhållande till de som rör sig på platsen - det upplevda värdet (Stockholm stad 2002).

Strategin utförs i fem olika steg som beskrivs nedan.

Steg 1: Identifiera friytor

Namnge och peka ut friytor. Det kan till exempel vara parker, grönområden, torg och natur- och rekreationsområden.

Steg 2: Expertvärdering

De lokaliserade områdena utreds av personer med extra kunskap inom ämnet, exempelvis landskapsarkitekter eller stadsplanerare, fördelaktigt är om de arbetar på kommunen där sociotopkarteringen äger rum. Utredning görs med platsbesök och helst under olika tider på året och dygnet.

Steg 3: Brukarvärdering

Invånarna och brukarna av platsen får ge sina åsikter och erfarenheter av platserna. Det sker genom dialog, intervju eller enkätundersökning. Det är önskvärt med ett stort antal deltagare med bredd vad gäller ålder och kön.

Steg 4: Syntes

Samlad information från experter och invånare sammanställs. Värden och brister på platser lyfts fram.

Steg 5: Kartering

En fysisk karta skapas där platsernas värden och brister redovisas. En plats kan ha flera olika värden- och eller brister (Ståhle 2013).

Utdrag ur stadslivsanalys enligt Gehl Architects

Den danska arkitekten Jan Gehl är grundare till *Gehl Architects* som arbetar med en vision att skapa städer i mänsklig skala med människan i fokus. Han har tidigare varit professor och forskare vid *Det kongelige danske kunsthøjskole* och har skrivit ett flertal böcker under sitt över 50 år långa arbetsliv (Gehl Architects u.å).

I boken *Livet mellem husene* som har utgivits i flera upplagor, den första 1971, beskriver Gehl hur iakttagelser och interaktion människor emellan bidrar till nya idéer och inspirerar till handling. Genom att skapa en utemiljö där människor rör sig, stöter på, ser och hör varandra ökar chanserna för en stad med större kunskapsutbyte. Den fysiska utformningen menar Gehl är en av de avgörande faktorerna som påverkar hur vi använder vår utemiljö (Gehl 2003).

Gehl beskriver hur uteaktiviteter i det offentliga rummet förenklat kan delas upp i tre olika kategorier:

Nödvändiga aktiviteter:

Innefattar vardagsaktiviteter under årets alla månader, som att gå till skola, jobb, invänta kollektivtrafik eller gå ärenden och handla.

Valfria aktiviteter:

Aktiviteter som utförs av fri vilja. Rekreativa aktiviteter som att åka på utflykt, ta sig ut för frisk luft och njuta av vädret.

Sociala aktiviteter:

Omfattar de aktiviteter som involverar möten mellan människor i det offentliga rummet. Även passiva möten räknas in i denna kategori, att se och höra människor.

De tre kategorierna av uteaktiviteter ställer alla olika mycket krav på de fysiska förhållandena. De nödvändiga aktiviteterna påverkas mycket lite av yttre förhållanden eftersom de är just nödvändiga och förekommer alla årets månader oberoende av förutsättningar. De valfria aktiviteterna däremot förekommer enbart när förhållandena är riktigt goda och är därför starkt kopplade till den fysiska planeringen. De sociala aktiviteterna uppstår i nästan alla fall som en följd av valfria eller nödvändiga aktiviteter. De förekommer eftersom människor rör och uppehåller sig på samma platser och stötts indirekt när de två andra kategorierna av aktiviteter ges bättre förhållanden i det offentliga rummet (Gehl 2003).

Även om den fysiska utformningen inte påverkar kvaliteten eller innehållet på de sociala kontakterna så är det möjligt att påverka förutsättningarna för möten och möjligheten till passiva kontakter. Det är av stor vikt då de sociala aktiviteterna, som närvaro av andra människor, händelser, aktiviteter, inspiration och stimulans är en av de väsentligaste kvaliteterna av det offentliga rummet. En utemiljö av dålig kvalitet innebär att enbart de nödvändiga aktiviteterna förekommer vilket får till följd en minskad mänsklig interaktion, för att skapa en levande stad krävs en samverkan mellan alla tre kategorierna (Gehl 2003).

CPUL - Continuous productive urban landscape

Continuous Productive Urban Landscape (CPUL) är en designstrategi framtagen för att göra urbana ytor mer attraktiva för invånarna och produktiva för staden. Strategin som har arbetats fram av Bohn & Viljoen architects är ett svar på urbaniseringen i västra Europa. Tanken är att förbättra kvalitén i den urbana staden med hjälp av odling och samtidigt reducera den negativa miljöpåverkan som dagens matsystem står för (Bohn, Viljoen 2014).

Strategin går förenklat ut på att omvandla stadens urbana ytor för odling och binda dem samman med grön infrastruktur så att ett nätverk av produktiva ytor skapas. Nyckelfunktioner för en CPULyta är stadsodling, utemiljöer för människor, naturliga habitat, ekologiska korridorer och ett ihopkopplat gång- och cykelvägnät. Dessa multifunktionella friytor ska fungera kompletterande och stödjande för den byggda miljön. Inom strategin syftar stadsodlingen främst till frukt- och grönsaksproduktion eftersom det ger högst avkastning per kvadratmeter mark. Allt från småskalig odling för eget bruk till storskalig odling för marknaden (Bohn, Viljoen 2011).

Odlingsprojekt i staden motiveras inte enbart utifrån avkastning utan Viljoen och Bohn menar att en strategi som CPUL även kan förbättra en stads sociala och miljömässiga resultat. Miljömässiga fördelar för det urbana matsystemet i form av biologisk mångfald, slutna material- och avfalls-cykler och en minskande mängd energi som används för att producera och distribuera mat (Bohn, Viljoen 2011). Sociala fördelar bestående av förbättrad folkhälsa och beteendeförändringar som kommer ur en ökad medvetenhet om var maten kommer ifrån och en känsla av samhörighet i odlingsprojekt (Bohn, Viljoen 2014).

Trots forskning som visar på de många sociala fördelarna som odlingsprojekt kan ge till samhället så menar Bohn och Viljoen att det fortfarande behöver bli fullt erkänt som en viktig drivkraft för sociala förbättringar bland beslutsfattare

och med det få samma status som andra projekt som genom sitt arbete ger fördelar till samhället (Bohn, Viljoen 2014).

Reflektion

Det kvarstår att de sociala värdena är viktiga i vår tolkning av hur vi planerar för produktiva städer. Genom att skapa en utemiljö där människor vill röra sig bidrar det till möten och chans för utbyte av kunskap och information. Var stråk och vägar för nödvändiga aktiviteter går genom ett område är också avgörande för interaktion, om än bara med en blick. Även om vi inte pratar med varandra är det i alla fall så att vi ser varandra. Vi ser därmed de tre uteaktivitetskategorierna från Gehl Architects som ett bra hjälpmedel i gestaltningen för att möjliggöra för mer sociala interaktioner i staden.

Likväl är det av största vikt vid utveckling av ett område att se till vad de som bor och verkar på platsen anser värdefullt, som Ståhle tar upp i sin sociotopkartering och som Gehl berör i sina böcker. Även om vi i vårt arbete inte kommer kunna göra en full sociotopkartering på grund av tidsbegränsning ser vi det som betydande i framtida yrke som landskapsarkitekt att se till brukarnas erfarenheter och uppfattningar vid utformning eller utveckling av befintliga områden.

Det som vi anser är den största fördelen med CPULs strategi är att odlingen kan bidra till synergieffekter för staden. En produktion som i sig kan leda till produktivitet. Förutom matprodukter kan odlingsprojekt leda till både en förbättrad folkhälsa som till en ökad biologisk mångfald. Att genom denna typ av projekt få en relation till sin omgivning tror vi är avgörande för att bry sig om och ta hand om sin omgivning.

VÅRA BYGGSTENAR

Utifrån vår hittills vunna kunskap i arbetet har vi kartlagt ett antal byggstenar som vi kan använda oss av för att främja en produktiv stad. Byggstenarna består av följande:

Interaktion mellan människor

Biologisk mångfald för långsiktig hållbarhet

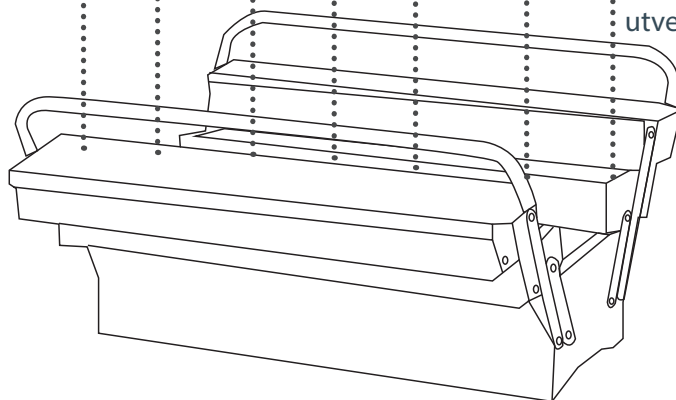
Flexibla platser för olika funktioner som arbete, lek och rekreation

Produktion av närproducerade varor

Medvetenhet av sin omgivning

Identitetsskapande för staden

Delaktighet i stadens utveckling

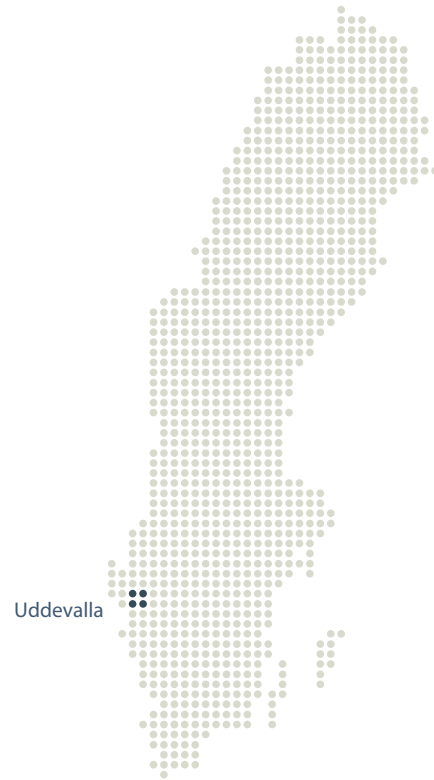

Förslaget

Platsen

Uddevallas tävlingsområde är de två miljonprogramsområdena Dalaberg och Hovhult samt det före detta militärområdet Bulid. Tävlingsuppgiften innebär att med utgångspunkt i den befintliga strukturen utveckla Dalaberg, Hovhult och Bulid till väl integrerade produktiva områden, och genom att kombinera de gröna värdena med den urbana miljön skapa synergieffekter. Området ska utvecklas så det blir en attraktiv plats för såväl befintliga som nya boenden och även för företag att etablera sig. Genom att stärka den sociala och ekonomiska hållbarheten i stadsdelarna ska en ny dynamik för hela Uddevalla främjas (Europas Sverige 2019).

Uddevalla ligger i Bohuslän, mellan Göteborg och Oslo. Staden har 35 000 invånare och är omringad av skog, jordbruk, berg och hav. Demografiskt växer staden med ungefär 500 invånare per år främst gällande invandring. Kuststaden hade fram till 1800-talet en av Sveriges största hamnar och försörjde sig då på fiske, sjöfart och handel. Under sin 500-åriga historia har Uddevalla tillhört både Danmark och Norge och även brunnit ner hela nio gånger. År 1806 brann staden ner till grunden och byggdes upp i ett rutnättnöster med hus av tegel. När industrialismen nådde staden under 1800-talet så etablerades textilindustrin Kampenhof i väster. Fabriken kom att bli en av stadens viktigaste arbetsplatser under 80 år. Runt 1945 när textileran var över följde en period av nedgång för staden fram tills varvsindustrin startade tio år senare. Ett av Sveriges största skeppsvarv byggdes upp där 5000 personer arbetade som mest vilket skapade ett stort bostadsbehov i staden. Det var under denna period som miljonprogramsområdena i staden uppstod där arbetarklassen bodde. I slutet av 80-talet lade varvet ner och många förlorade sina jobb. Idag utgörs stadens arbetsmarknad främst av Torps köpcentrum, ett av Sveriges största handelskom-

plex, Uddevalla sjukhus samt Uddevalla kommun, Benders stenindustri och betongföretaget Kynningsrud. Staden har även en stor etablering av småföretag i jämförelse med städer i samma storlek (Europas Sverige 2019).

Stadens arkitektoniska utseende är typiskt svenskt. Den äldre innerstaden revs delvis under saneringsperioderna som förekom under 50-, 60- och 70-talet och den småskaliga bebyggelsen ersattes av en ensidig och storskalig bebyggelse i senfunktionalistisk stil. Stora utrymmen gavs bilismen med nya vägar och stora parkeringsytor. Under 1900-talet har staden brett ut sig och består nu av trädgårdsstäder, senfunktionalistiska hyreshus, småhusbebyggelse, villor och miljonprogramsområden (Europas Sverige 2019).

Europas och Uddevalla kommun beskriver att Uddevalla idag står inför utmaningen med en innerstad som minskar i popularitet i takt med

att Torps köpcentrum ökar i väster. Uddevallas utvecklingsplaner går i linje med många svenska och europeiska städer. Stadsmiljön ska förtätas samtidigt som nya kustnära boenden byggs på tidigare industriområden i hamnen. Det pågår även en omfattande satsning av de offentliga miljöerna i centrala Uddevalla och för miljonprogramsområdena Dalaberg och Hovhult finns en politisk vilja att utveckla stadsdelarna (European Sverige 2019).

Tävlingstomten som innefattar de båda miljonprogramsområdena Hovhult och Dalaberg beskriver kommunen som två av Uddevallas mest segregerade områden, sett till inkomster, arbete och utbildning, men även som områden där det finns stora potentialer. Den sociala sammansättningen är heterogen med människor med olika arbetslivserfarenhet och social bakgrund, och många av de nyligen inflyttade är välutbildade. Föreningslivet är brett och stadsdelarnas placering ger en närhet till natur och rekreation. Det finns stora potentialer men dåliga förutsättningar för att skapa nya arbetstillfällen i området. Kommunen efterfrågar platser där människor kan mötas och utbyta idéer för att uppmuntra en kreativ atmosfär. Idag finns till viss del ett bristande intresse bland de boende att utveckla området då många ser det bara som en temporär plats i livet och engagerar sig därför inte. Ett framgångsrikt initiativ i området är dock ett växthus som byggdes 1998 på en av bostadsgårdarna i

Uddevallas tävlingsområde markerat i gult och ett större studieområde i rött.

Bild 1: En helt hårdgjord bostadsgård i Dalaberg. **Bild 2 & 3:** Växthuset i Dalaberg är öppet för de boende att själva odla plantor till sina balkonger. Foto: Författarna 2019

Befintlig plan över tävlingsområdet Hovhult, Dalaberg och Bulid.

IDROTTSPLATS

VÄRMEVERK

VATTENTORN

VÄXTHUS

DALABERGSKOLAN

CENTRUM

FJÄLLVÄGEN

Dalaberg (Europas Sverige 2019). Representanter från kommunen berättar för oss under platsbesöket att växthuset är välbesökt och ligger många varmt om hjärtat då här organiseras träffar för boende i området. När vi besöker växthuset är en kvinna på plats och berättar för oss hur hon och hennes dotter delar på ett odlingsbord, precis som flera andra i området, och att de ska ha försäljning av plantor om några veckor. Vi besöker även det närliggande naturområdet Bulid, ett före detta militärområde, som med sina stora ytor gör det möjligt för en nära koppling mellan rekreation, odling och bostadsområdena.

Arbetsprocessen

Här följer en genomgång av hur vi kom fram till vårt koncept med ett urval av skisser och idéer från vår arbetsprocess. Vi har arbetat tätt tillsammans under hela arbetet, suttit tillsammans i princip varje dag och delat med oss av våra idéer och förslag till varandra under hela processen. Vi har genom skisser, idégenereringsmetoden lotusblomman och diskussioner kommit fram till vårt slutgiltiga förslag.

Vi startade gestaltningsprocessen med att gå igenom tävlingsmaterialet vi fått tillgång till via tävlingsledningen. Allt ifrån foton över platsen och förklarande dokument till att lyssna på radio-program om Uddevalla. Därefter gjorde vi några snabba analyser över den befintliga situationen för tävlingsområdet. Vi pekade ut de verksamheter vi kunde se, olika typer av byggnader, vägnät, parkeringar och även vilka funktioner vi kunde hitta i omgivande områden. Det vi främst tog fasta på i den inledande fasen var att vi med hjälp av Bulid ville locka människor från de centrala delarna i Uddevalla och upp genom Dalaberg och Hovhult. Att istället för att skapa en bättre tillgänglighet för de boende i Dalaberg och Hovhult ner mot stan, istället skapa bättre tillgänglighet, och attraktivitet, upp från stan för att öka integrationen. Vår utgångspunkt som utomstående från staden var att genom vår begränsade lokala kunskap försöka komma med en idé utöver det vanliga och något som saknas i området om man ser det ur ett större perspektiv.

Idégenereringsmetod Lotusblomman

För att sätta igång ett idéflöde bestämde vi oss för att använda idégenereringsmetoden Lotusblomman som finns beskriven under metoder. Vi ville få fram idéer på hur Bulid skulle kunna bli tillräckligt attraktivt för att locka människor från hela Uddevalla. De huvudidéer vi startade lotusblomman från var:

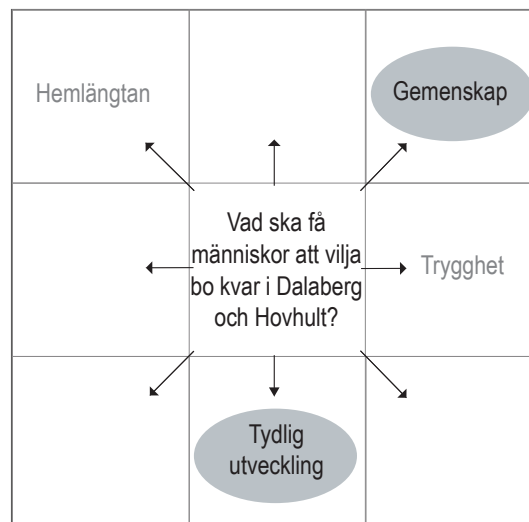
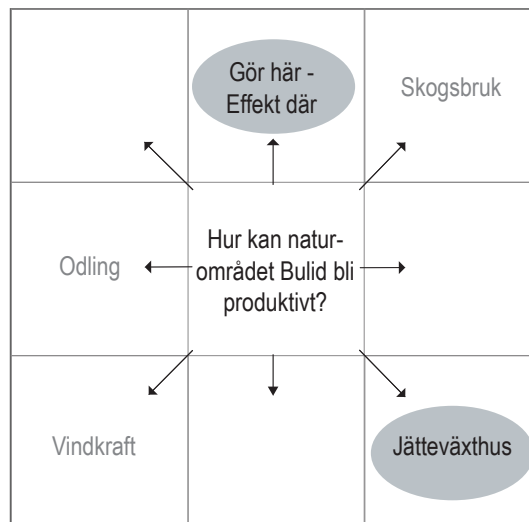
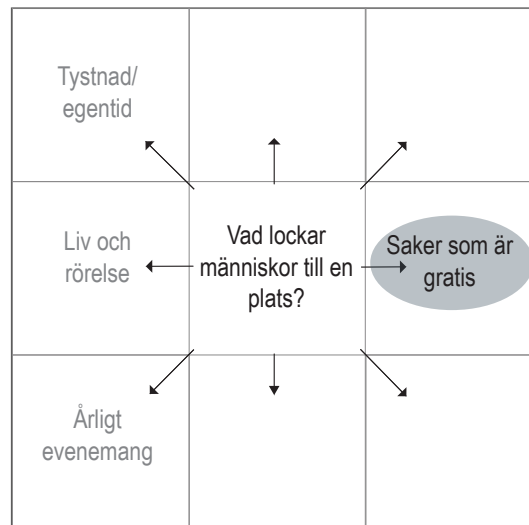
- Vad lockar människor till en plats?
- Hur kan det före detta militärområdet Bulid bli produktivt?
- Vad ska få människor att vilja bo kvar i Dalaberg och Hovhult?

Efter att ha diskuterat vad vi var för sig kommit fram till under dessa huvudidéer sammanfattade vi våra svar och koncentrerade ner resultatet till de punkter vi tyckte var mest intressanta. Vi upprepade sedan proceduren en gång till.

På frågan om vad som lockar människor till en plats hade vi skrivit allt från olika typer av årliga evenemang, liv och rörelse, tystnad och att få vara själv men vi fastnade mest för *saker som är gratis*. Vi ville skapa något som alla kan delta i. Utifrån det uppkom idéer som mat, kultur, upplevelser, odling och skapande i andra omgången

På frågan om hur Bulid kan bli produktivt valde vi ut idéerna *jätteväxthus* och *gör här - effekt där*. Dessa idéerna ledde vidare till tankar om en plats med flera olika funktioner. Växthuset skulle kunna innefatta kontorsplatser, bibliotek, klassrum och växter som bidrar med syre. Eller en plats för evenemang och aktiviteter. Tankarna kring växter ledde vidare till idéer om odling och i sin tur att driva upp växter och agera en typ av plantskola. Plantorna skulle sedan kunna planteras ut, först i området men på sikt kanske i hela Uddevalla.

På frågan om vad som kan få människor att vilja bo kvar i Dalaberg och Hovhult var det punkten *tydlig utveckling* och *gemenskap* som vi fastnade mest för. Det resulterade vidare i tankar om att få påverka sin omgivning, att själv få hjälpa till och att se något växa. Vi tror att genom att få

Illustrering av hur idéerna i lotusblomman framkom.

Figur: Författarna

följa utvecklingen där man bor och genom att få inflytande att bidra till utvecklingen finns en större chans till engagemang och en känsla av tillhörighet. Känslor som både kan leda till bättre underhåll av sin omgivning då man faktiskt bryr sig om den samt en vilja att stanna kvar.

Vi uppfattade metoden som givande för oss att göra i ett så pass tidigt skede. Det var framför allt diskussionerna under lotusblomman som genererade idéer vi tyckte var värda att arbeta vidare med och det var just under denna fas som grunden till vårt koncept föddes. Vi gick även senare under arbetet flera gånger tillbaka till vårt resultat från lotusblomman för att plocka fler idéer.

Inspirations- och skissarbetet

Efter resultatet från lotusblomman bestämde vi oss för att arbeta vidare med ett koncept där Bulid skulle fungera som en plats för växtuppfödning samtidigt som området skulle kunna användas för rekreation. Vi tänkte oss då ett stort växthus placerat i området och att vi med hjälp av ett stråk genom Dalaberg och Hovhult skulle "tvinga"

människor utifrån att röra sig igenom bostadsområdena upp till växthuset. Vi började med att försöka hitta inspirationsbilder och tillsammans sätta ihop en moodboard för att försöka skapa en bild av hur vi ville att vårt gemensamma arbete skulle komma att se ut. Vi gick igenom allt ifrån bilder på växthus, stora parker och plantskolor. Därefter gick vi vidare i skissarbetet för att vidareutveckla våra idéer. Även detta steget började vi genom att sitta en stund var för sig och skissa, vi kallar det för timskiss. Vi utgick ifrån den gemensamma frågan: *hur det övergripande mötet mellan växthus, plantskola och skog skulle kunna se ut.* Vi ville även se om vi redan i detta skede kunde skissa på förslag på *placering av växthuset och kopplingen mellan Uddevalla centrum, Dalaberg, Hovhult och Bulid.* Våra skisser resulterade i att vi kunde konstatera att vi båda hittat mer öppna och mer slutna ytor i Bulid. Öppna ytor mer lämpade för plantskolans utbredning. Vi hade båda tänkt tanken att flytta Dalaberg centrum, som även är centrum för Hovhult, till en mer central del sett till båda områdena. Växthuset hade vi i våra skisser placerat på olika ställen. I

Skisser över hur mötet mellan plantskola, växthus och skog skulle kunna se ut.

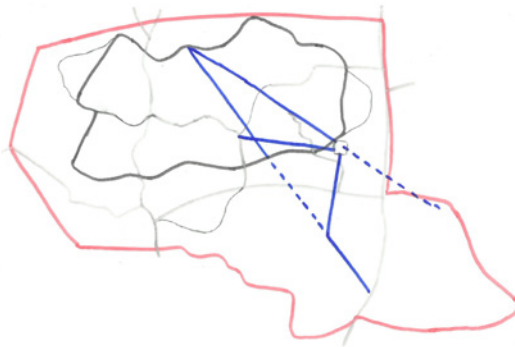
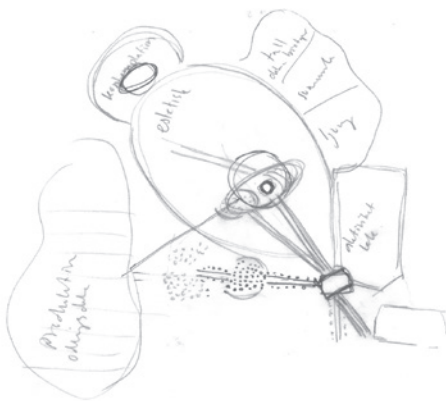
Förslag på plantskolans utbredning samt stråkets dragning med flytt av centrum.

några skisser låg det långt västerut i Bulid, på den mer öppna ytan med tanken att den planerade plantskolan kunde ligga i anslutning. I en annan skiss var växthuset placerat närmare bostadsområdena, på platsen där det idag ligger garage och däckfirma. Tanken med att anlägga växthuset på den platsen var att det skulle bli en slags entré och ansluta direkt till bostadsområdet Hovhult. Vi hade även tankar om att stänga en bit av Fjällvägen, bilvägen som delar Hovhult och Dalaberg, och leda om biltrafiken då vägen idag kan upplevas som en barriär mellan områdena.

Under nästa skissomgång satt vi tillsammans och koncentrerade oss på utformningen av Bulid som rekreationsområde. Efter att ha tittat på planer och inspirationsbilder från bland annat platser vi besökt arrangerade vi skissandet så att vi delade upp stråk i olika hierarkier. Ett huvudstråk som löpte runt området och utifrån befintliga vägar och potentiella siktlinjer skissade vi in komplementerande vägar, stigar och smitvägar för att skapa möjlighet till alternativa rörelsemönster.

Vi satt även både tillsammans och var för sig för att skissa på förslag till ett stråk vi ville skulle koppla samman Uddevalla centrum, Dalaberg, Hovhult och slutligen Bulid. Vi spann vidare på idén att flytta Dalaberg centrum och istället placera det vid Fjällvägen, en central plats sett till båda områdena.

Till slut bestämde vi oss för en dragning av stråket från centrum i Dalaberg, upp genom Hovhult och rakt upp till Bulid över ytan där det idag ligger däckfirma och garage. Dragningen valde vi efter att ha varit på plats och sett befintliga rörelsemönster från Hovhult ner mot Dalabergs centrum och även de många öppna ytor som stråket skulle passera. Växthuset placerade vi utmed stråket, istället för uppe i Bulid. Detta för att skapa en central placering för både Hovhult och Dalaberg då vi med hjälp av växthuset ville skapa en grogrund för delaktighet i området. Detta lade grunden för vårt färdiga förslag.

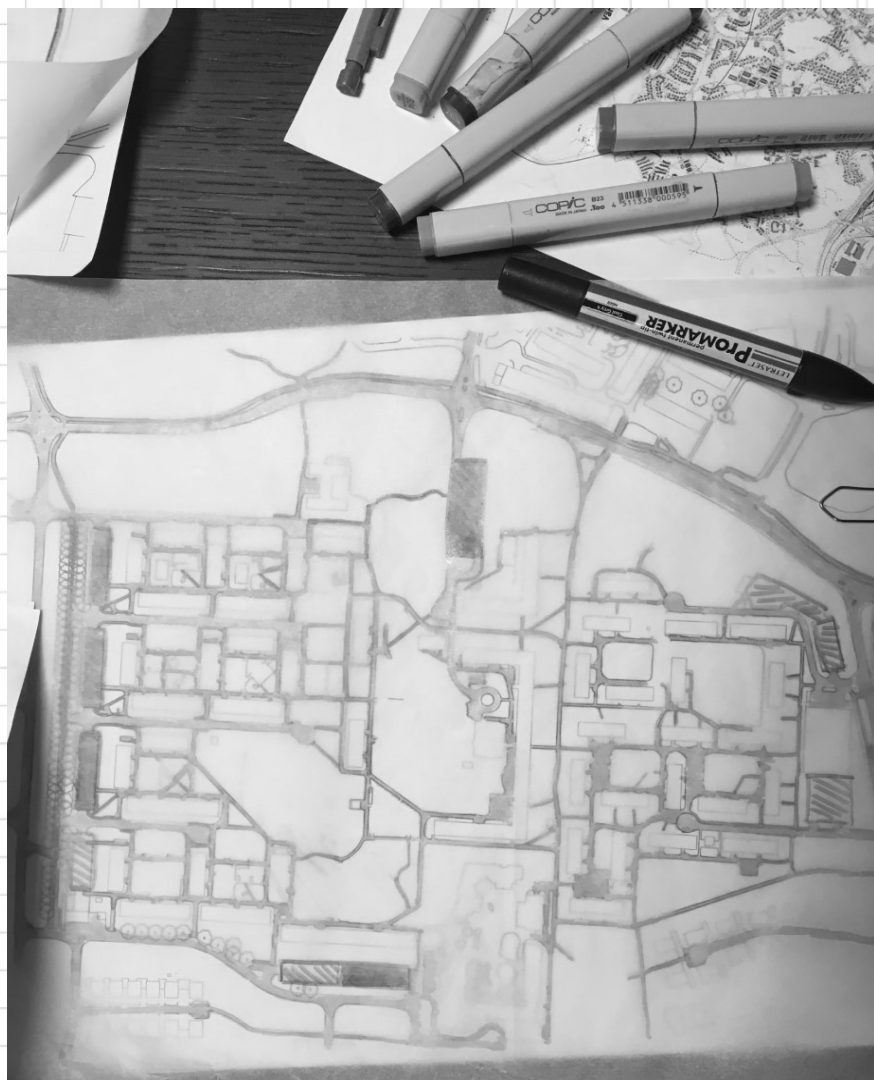
Utformningsskisser över Bulid som rekreationsområde med gångvägar och siktlinjer i olika hierarkier och indelning efter vegetationstyp.

Konceptuella skisser över vårt förslag där det för varje människa som föds eller flyttar till Uddevalla ska planteras ett träd

Utdrag ur skissprocessen

Färdigt förslag

VISION

Plant Uddevalla - Gräv där du står, grön försörjning som ger växtkraft. Med en variation från hela världen smyckas Uddevalla med träd. På våren och sommaren slår de ut likt smaragder i staden. Allt detta är invånarnas förtjänst. Mångfalden av träd representerar den stora tillgången av olika kulturer likväl som de bidrar med biologisk mångfald. Det första fröet sås i Dalaberg och Hovhult, får växtkraft i naturområdet Bulid, för att sedan sprida ut över hela Uddevalla. Bränslet är människorna på platsen! Förslaget fortsätter år för år då stadens befolkningsredovisning likt årsringar sker i form av nyplanterade träd, ett för varje född eller nyinflyttad människa.

Bulid blir en plats dit människor från hela staden tar sig för rekreation, kontemplation och kunskapsutbyte. Skogspromenader kan varvas med ett besök på träduppdrivningscentret eller varför inte titta förbi skolodlingen vid Bulids entré, bredvid värmeverket. Bulid når du via det stråk som går genom Dalaberg och Hovhult. Människor som bor eller passerar i området finner en rad olika möjliga aktiviteter längs stråket. Aktivitetsytor, lokaler öppna för olika verksamheter och odling. Missa inte att ta årets instagrbild under körbärsallén, plocka äpplen på hösten i fruktlundan eller gå på skördemarknaden på torget. Mitt på stråket ligger det stora växthuset och glöder. I växthuset existerar inga årstider utan här är det alltid varmt och grönt. Hit går folk för att studera, arbeta, möta upp vänner från staden, gå en matlagningskurs i världens kök, lyssna på kulturskolans repetitioner eller bara värma sig en kall novemberdag.

Plant Uddevalla kommer med tiden försörja hela Uddevalla med lokalt odlad vegetation. Delaktighet och gemenskap ger näring till projektet. Ett projekt utan slut som sprids och förökar sig bland invånarna och fortsätter in i framtiden - *en kontinuerligt produktiv stad.*

FÖRSLAG

Förslaget bygger på att skapa en lokal grön produktion och försörjning av vegetation för hela Uddevalla. Vi har i vårt förslag fokuserat på en produktion som leder till produktivitet genom möten och delaktighet.

Gräv där du står - Tävlingsområdet Dalaberg, Hovhult och Bulid rymmer en stor produktiv potential då här både finns resurser i form av människor, mark, lokaler samt befintliga nätverk och odlingsinitiativ. Den gröna satsningen, Plant Uddevalla, utgår därför från området, och sker tillsammans med invånarna i Dalaberg och Hovhult. Den gröna produktionen bestående av en lokal uppdrivning av träd kommer i framtiden att försörja hela Uddevalla med vegetation.

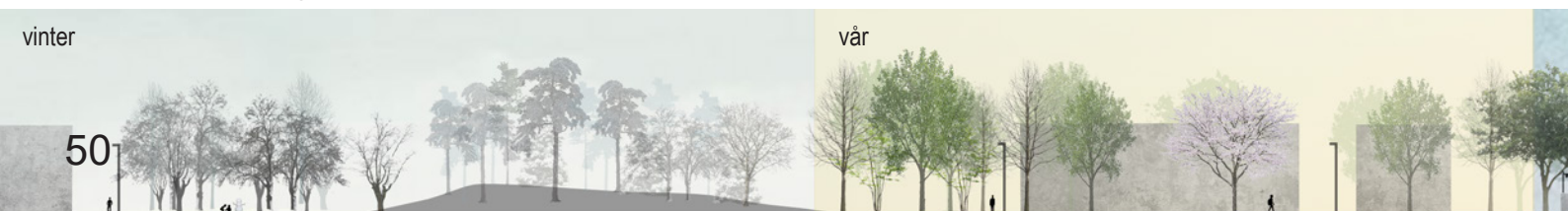
I Bulid har vi till stor del valt att bevara vegetationen som den ser ut idag. De större öppnare ytor i västra delarna av området har vi valt att använda till plantuppdrivning för en mångfald av träd som i framtiden etappvis ska försörja Uddevalla med vegetation. Genom att ta sig runt på den 4 km långa Dendroslingan som vi placerat i Bulid får man möjlighet att passera plantuppdrivningen men även uppleva den mer slutna skogen för rekreation. På delar har vi valt att gallra för att skapa en varierad naturslinga, med dels ytor av pelarsalskaraktär, gläntor med möjlighet för kontemplation och vackra ängsmarker.

Vi vill med förslaget skapa en bättre koppling till Dalaberg och Hovhult som idag är segregerade från staden. Genom att skapa rörelse upp genom områdena ökar interaktionen mellan människorna från olika delar av staden. Det bidrar till ökad integration.

vinter

50

vår

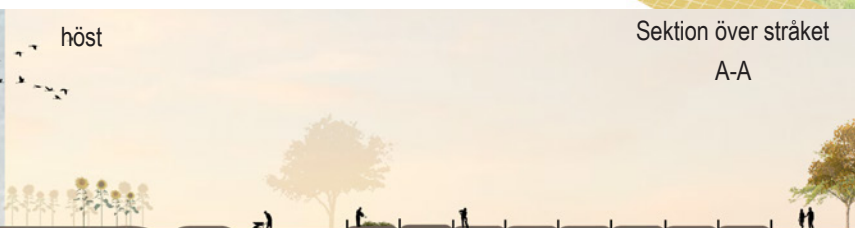

Visionsbild för Plant Uddevalla - gräv där du står.
Placerat utmed stråket ligger växthuset som med ett torg
framför möjliggör för invånare från olika stadsdelar att
mötas. Illustration: Författarna

sommar

höst

Sektion över stråket
A-A

grillplats

rum för
kontemplation

pelarsal

PLANTUPPDRIVNING

Dendroslingan 4 km

Bulids ängar

fjällängen

fruktlund

SKOL
TRÄDGÅRD

ODLINGSLOTTER

vattentorn

hängmatte-
träd

gröning

kojskog

aktivitetsplan

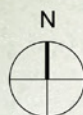
befintligt
växthus

körbärsallén

VÄXTHUSET

lokaler

centrum

Illustrationsplan över hela området
Skala 1:8000 (A3) Illustration: Författarna

FLEXIBLA PLATSER - DET HÄNDER I VÄXTHUSET

Projektets hjärta blir ett stort växthus. Växthuset är taget som ett frö ur det befintliga växthuset, men tar den lokala odlingen och engagemang-
et i området till en ny nivå. Det är ett växthus som inte enbart rymmer växtuppdrivning utan även hyser kontors- och studieplatser, klassrum, språkcafé och scen för bland annat kulturskolans elever. Växthuset kommer att pulsera av liv året om, både i form av växter och människor, och blir en naturlig mötesplats i området. Arkitekturen är hämtad från Uddevallas rivningshotade idrotts-
hall. Den funktionalistisk stilen får nu leva vidare i en annan del av staden.

PRODUKTION – GRÖN FÖRSÖRJNING

Det före detta militärområdet Bulid omvandlas till en rekreations- och produktionsplats där den gröna produktionen i form av större vegetation och träd sker. Träden kommer när de har drivits upp till en önskvärd storlek att planteras ut, i första hand längs stråket, sedan på bostadsgårdarna inom området och med tiden ut över hela Uddevalla. Där stråket mynnar ut i Bulid finns anlagd en större odlingsplats som möjliggör för både privatpersoner i området och skolor att utnyttja för odling och lärande ändamål. Skörden skulle kunna bidra till skolmat eller mat för äldreboendet som ligger i området. Både uppdrivningsmarken och omkringliggande skogsmark i Bulid kan användas för rekreation då inga låsta ytor förekommer.

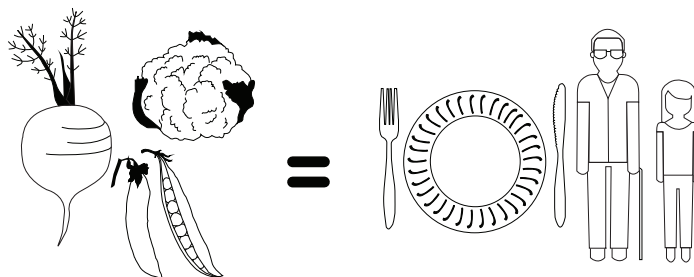

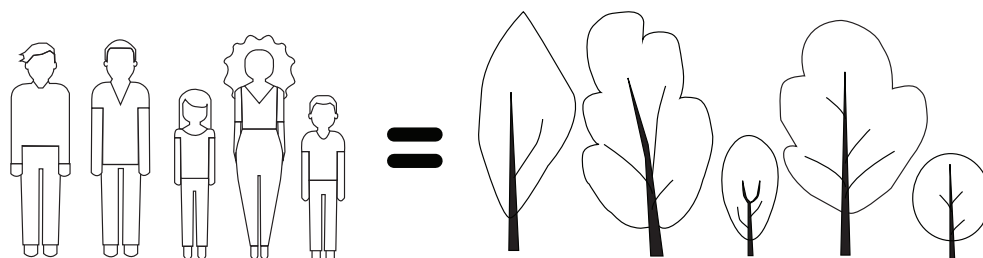
Bild inifrån växthuset som är en varm plats året runt och rymmer en flexibel användning. Illustration: Författarna

INTERAKTION – VI MÖTS PÅ STRÅKET

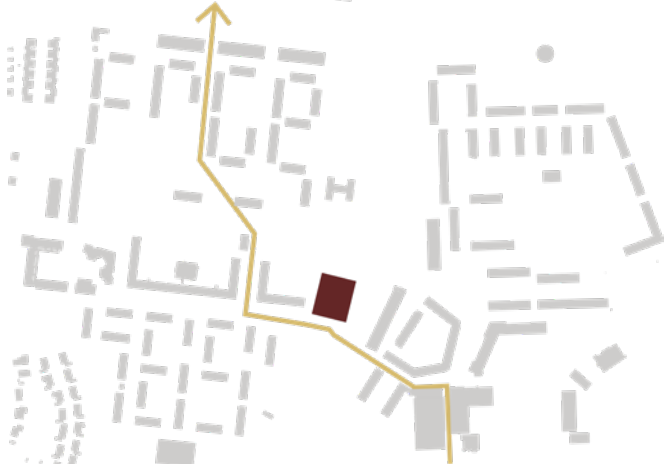
Ett nytt stråk för gångare och cyklister kommer att gå från centrum i Dalaberg och vidare upp genom Hovhult till rekreation- och produktionsområdet Bulid. Växthuset är centralt placerat utmed stråket och det finns även platser både för lek, som kojskogen och klätterträden, som för vila i hängmatteträden. Stora öppna ytor med möjligheter för marknader och evenemang, samt odlingsområdet, är placerade utmed stråket, och med tiden kommer även tillgängliga lokaler tillkomma. Stråket som knyter samman de olika delarna i förslaget bidrar inte bara med en bättre koppling inom området, utan kopplar även samman med gång- och cykelvägar från Uddevalla centrum och skapar därmed en större rörlighet av människor från andra delar av staden. På så vis får även människor utifrån uppleva de kvaliteter som finns i området.

MEDVETENHET – ETT PROJEKT I ETAPPER

Bulids synliga produktion skapar en medvetenhet kring var det vi köper kommer ifrån. Första etappen av Plant Uddevalla, består av att invånarna i Hovhult och Dalaberg tillsammans planterar varsitt träd i Bulid på avsatt plats. Dessa träd får utgöra startskottet för stadens gröna produktion. Likt årsringar planteras varje år så många träd som de antal människor som flyttat in och fötts i Uddevalla under året, för närvarande cirka 500 personer per år.

ETAPP 1: ÅR 2020

I första etappen etableras växthus och stråket som går genom Dalaberg och Hovhult upp till Bulid. Uppe i Bulids uppdrivningsmark planteras de första träden. Illustration: Författarna

ETAPP 2: ÅR 2030

I andra etappen planteras utmed stråket de träd som växt till sig i Bulids uppdrivningsmark. Illustration: Författarna

ETAPP 3: ÅR 2040

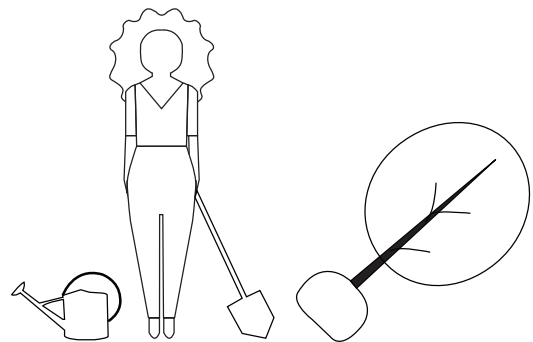

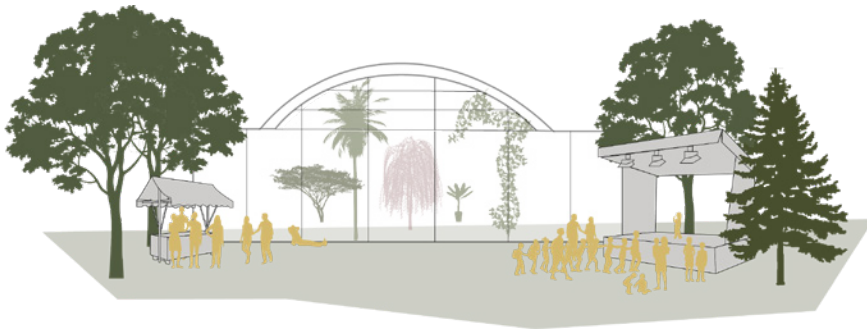
I tredje etappen planteras träd ut över samtliga bostadsgårdar i Hovhult och Dalaberg. Nya lokaler längs stråket hyser plats för blandad verksamhet. Illustration : Författarna

DELAKTIGHET – VI ÄR PLANT UDDEVALLA

Förslaget bidrar inte enbart med en grönare stad och levnadsmiljö utan skapar också en koppling mellan Dalaberg, Hovhult och Bulid genom initiativet, vilket både stärker samhörighet och skapar delaktighet vilket är en förutsättning för produktivitet. Genom att delta i plantering och odling samt följa utvecklingen av träden och området tror vi på en chans till ökat engagemang i stadsdelen och en ökad känsla av inflytande och påverkan hos invånarna. En starkare relation till området tror vi i längden även kan få människor att vilja bo kvar. Områdets uppdrivning blir även en slags redovisning av Uddevallas årliga tillväxt. I växthuset, på uppdrivningsområdet och odlingsplatsen skapas nya arbetstillfällen. En möjlighet att aktivera de vilande resurser som finns på platsen då en del av befolkningen i dagsläget saknar arbete.

Stråket möjliggör en uppsjö av aktiviteter och evenemang. På torget framför växthuset finns plats för matmarknader, avslutningskonserter för kulturskolan eller varför inte som uppsamlingsplats för demonstrationer.

En varm sommardag passar det perfekt att vila i skuggan under de låga hängmatteträden.

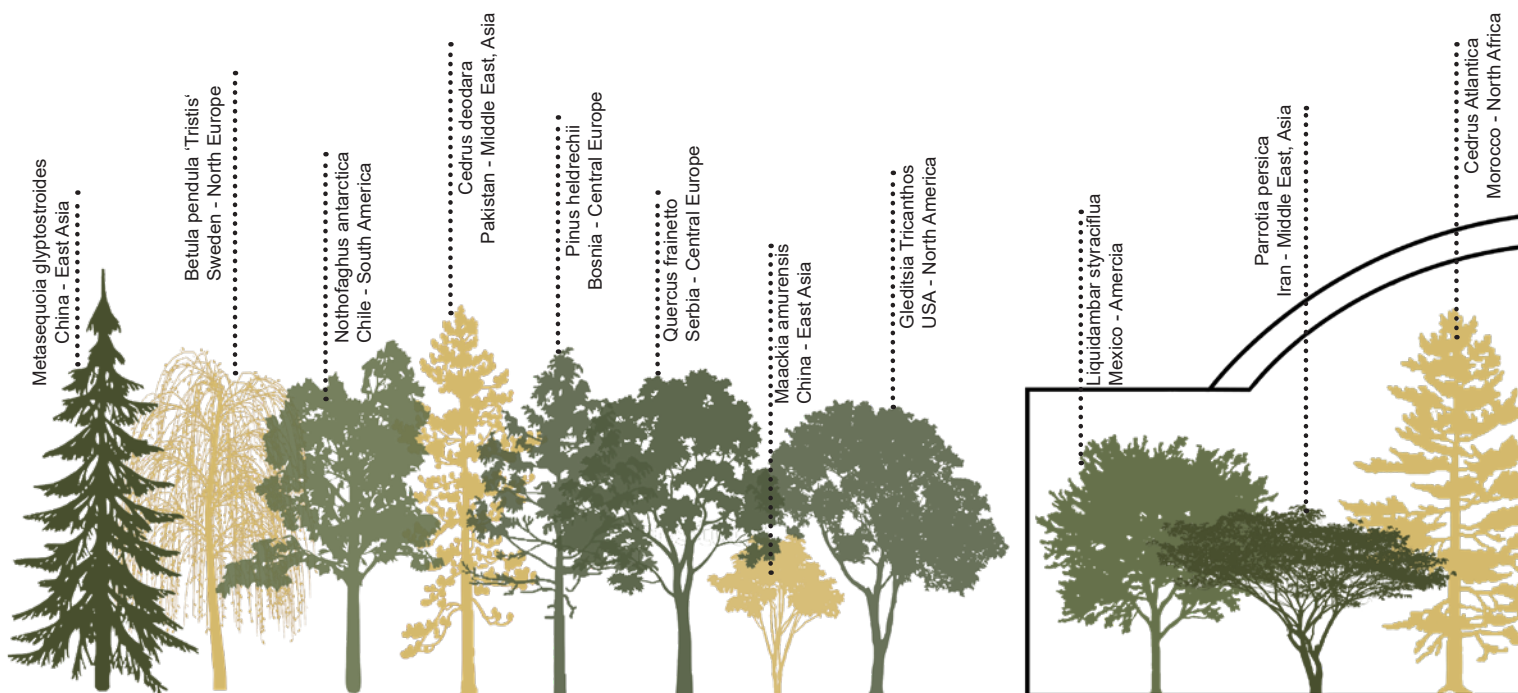
I den täta kojskogen finns det möjlighet att både bygga, leka och vara för sig själv. Illustrationer: Författarna

IDENTITET - TRÄDS BETYDELSE

Uddevallas identitet av en grön stad stärks med en egen grön försörjning. Träd är identitetsskapande för en plats och är något beständigt som finns runt omkring oss, i alla länder. Träd kan bära med sig minnen av platser, platser som vissa tvingats lämna. Då stora delar av människorna i Dalaberg och Hovhult har utländsk bakgrund kan en mångfald av träd från olika länder skapa en ny dimension av tillhörighet. Kanske kan en viss art väcka minnen från en uppväxt, en plats där släktingar och vänner bor eller som man på ett eller annat vis känner tillhörighet till. Genom att engagera de som bor i området i uppdrivning och planteringen av träden stärker det delaktigheten och inflytande och vi tror att det i längden kan öka värnaden och stoltheten i ett område.

MÅNGFALD – VI KOMPLIMENTERAR VARANDRA

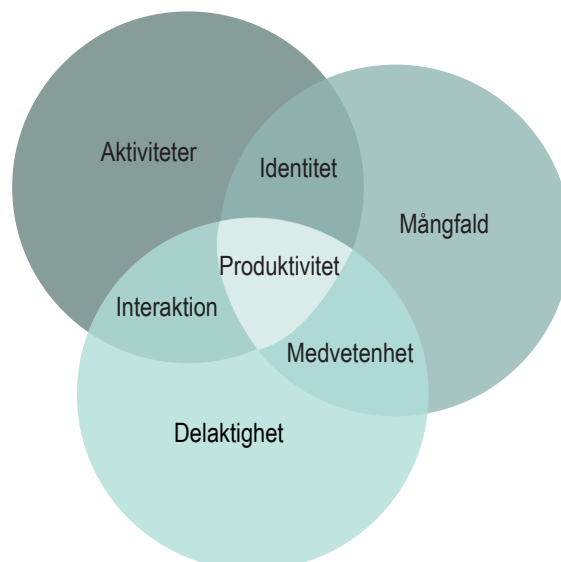
Den mångfald av träd som drivs upp representerar den mångfald av människor som bor i Uddevalla och bidrar dessutom med biologisk mångfald i staden. Ett produktivt ekosystem som vi tror kan avspeglas i samhället. En mångfald av komplementerande egenskaper som lägger grunden för en långsiktig produktivitet.

TILLÄMPNING AV VÅRA BYGGSTENAR

På följande sätt har vi i gestaltungsförslaget tillämpat våra byggstenar för att de tillsammans skapar förutsättningar för en produktiv stad:

- Produktion - Grön försörjning
- Mångfald - En mångfald av kultur, träd och växter
- Interaktion - Stråk med mötesplatser
- Flexibla platser - Växthuset rymmer olika aktiviteter och funktioner med kontorsplatser, lek, klassrum, växter och scen
- Medvetenhet - Synlig produktion i Bulid
- Delaktighet - Invånarna odlar och planterar
- Identitetsskapande för staden - Lokal träduppdrivning

Arbetet har utförts med syftet att förtydliga och fördjupa förståelsen för begreppet produktiva städer genom att göra en förstudie till ett tävlingsförslag. Med hjälp av en inledande litteraturstudie, en mindre fallstudie och till sist en designstudie har vi utrett begreppet produktiva städer. De två frågeställningarna *Vad innefattar begreppet produktiva städer i en nutida stadsplaneringskontext?* samt *Hur kan landskapsarkitektur bidra till en produktiv stad?* har guidat oss genom arbetet för att nå vårt mål. I följande kapitel diskuterar vi begreppet, förslaget och vad vårt arbete har resulterat i. Vi reflekterar även över våra val av metoder samt vad som hade varit intressant att undersöka vidare för framtida studier.

Diskussion av frågeställningar

Vad innefattar begreppet produktiva städer i en nutida stadsplaneringskontext?

Den första frågeställningen har behandlats främst genom vår litteratur- och fallstudie där vi har försökt greppa och tolka begreppets innebörd och hur det används i nutida stadsplanering. Vi har genom arbetet inte hittat någon källa som presenterar en tydlig definition av vad begreppet innebär och det har visat sig i många fall användas med skilda utgångspunkter.

Det vi genom flera källor (Lunds kommun 2018, White 2018, Architecture workroom Brussels u.å) fått bekräftat är att begreppet produktivitet många gånger används i samband med begreppet blandad stad. I vår begreppsförklaring beskrivs blandstaden som ett positivt laddat ord där det finns en närhet mellan verksamheter och människor. En tät bebyggelsestruktur där bostäder och andra funktioner är inom gångavstånd (Bellander 2005). Den här beskrivningen stämmer väl in på Västerbro i Lund som planeras bli en varierad stadsdel med bostäder och verksamheter (Lunds kommun 2018). Även i fallet *The canal plan* i Bryssel är projektets tanke att skapa en mer blandad stad med mål som att minska avstånd mellan bostad och arbete och skapa bostäder för alla samhällsklasser (Canal Brussels 2017). Båda exemplena stämmer in på en blandad stad men hur de behandlar begreppet produktivitet tycker vi skiljer sig åt.

Begreppet produktiva städer används precis som blandstaden som ett positivt laddat ord. I vår tolkning av vad begreppet innebär ska verksamheter och produktion främjas, men i Västerbro i Lund, som idag är ett industriområde, är det inte all verksamhet som ryms i stadsutvecklingen. Efter stadsförnyelsen är inte all verksamhet planerad att husera i området, utan en del verksamheter ska flyttas till andra platser. Så trots att visionen är att skapa en blandad stadsdel med produktiva verksamheter så är det inte all verksamhet som främjas i stadsutvecklingen.

På vilket sätt den produktiva staden skiljer sig från den blandade staden går därmed inte att se i detta exempel. Projektet *The canal plan* skiljer däremot ut sig då planerna för stadsutvecklingen utgått från de befintliga verksamheterna utmed kanalen. Trots att området ska fyllas med bostäder och offentliga platser så har det inte skett på verksamheternas bekostnad och yta, vilket för oss går mer i linje med vad den produktiva staden innebär. Vi anser att begreppet den produktiva staden tangerar blandstaden. Blandstadens begreppsförklaring innebär dock enbart att verksamheter ska samsas med bostäder medan begreppet produktiva städer snarare syftar på att fokus ligger på verksamheterna. Det är även med denna utgångspunkt White har genomfört sin stadsdelsatlas för området Sofielund i Malmö (2018). Till skillnad mot vad som skett med området Kvillebäcken i Göteborg, där de befintliga verksamheterna idag inte finns kvar, menar White att en kartläggning av de befintliga verksamheterna i Sofielund undviker att det samma händer för området i Malmö.

En tydligare definition av den produktiva staden anser vi nödvändig för att inte riskera att gå miste på de värden som begreppet ska tillföra den blandade staden. I planeringen av den produktiva staden ska den befintliga situationen, brukarnas åsikter och verksamheter beaktas och stå i fokus. Annars har vi svårt att se hur den produktiva staden skiljer sig från den blandade, och är i så fall båda begreppen nödvändiga?

Hur kan landskapsarkitektur bidra till en produktiv stad?

Den andra frågeställningen har vi försökt besvara genom arbetet med hjälp av att titta på exempel på hur landskapsarkitektur skulle kunna främja produktivitet i staden, och det är i designstudien vi själva har testat om vi kan skapa en design utifrån begreppet. Vi har i designstudien även presenterat tre designverktyg som vi tycker kan främja produktivitet enligt vår tolkning.

Även om vi har svårt att hitta tydligt stöd i litteraturen för vad den produktiva staden innebär så har vi hittat flera faktorer som främjar produktivitet i staden. Vi tog tidigt i arbetet fasta på att vi tror de sociala värdena är avgörande för att skapa produktivitet i städer. Utan de sociala värdena och den mänskliga faktorn blir det bara en stad där boenden och verksamheter ligger bredvid varandra, en blandad stad till viss del, men inte speciellt inbjudande och inspirerande att leva i och därför i det långa loppet inte enligt vårt perspektiv heller produktiv. Det är svårt att genom enbart design uppnå en produktiv stad. Det vi kan göra är att skapa förutsättningar för verksamheter att etablera sig och för människor att vilja engagera sig. Genom att sprida kunskap och möjliggöra för synlig produktion tror vi chanserna ökar för en stad eller stadsdel att bli produktiv i det långa loppet. Medvetenhet och delaktighet är byggstenar vi ser som avgörande. Finns det en lokal produktion ökar chanserna för intresse och engagemang vilket kan leda till mer delaktighet i ett område. Det är trots allt människorna som bor och lever i staden som ska bidra till produktivitet i vår vision av produktiva städer och därför måste förutsättningarna vara optimala för att människorna ska trivas.

För att ett kunskapsutbyte ska kunna ske gäller det att människor har chans att mötas. Det kan räcka med passiva möten, det vill säga närvaron av andra människor, för att effekten ska märkas. Passiva möten sker i stor utsträckning på offentliga platser, offentliga platser som många gånger finns i vår utemiljö. Vår roll som framtida landskapsarkitekter blir därför betydande i utformningen av utemiljön i städer för att skapa förutsättningar för produktivitet. Särskilt då en faktor till att öka produktiviteten i staden ligger i att avståndet mellan bostad och verksamhet är litet, vilket kan leda till att en förtätning eftersträvas. Att vi då i vår yrkesroll förespråkar och planerar en utemiljö som ger människor möjligheten av träffas är av största vikt.

Utvärdering av förslag

Det var en ny erfarenhet för oss att arbeta med produktivitet som begrepp och även att tillämpa det i ett gestaltungsförslag. Det var därför intressant och givande att göra en litteratur- och fallstudie innan vi började med designstudien. Vi lyckades då skapa oss en gemensam bild av vad en produktiv stad skulle kunna vara och gick in i designstudien med lite mer kött på benen. Det resulterade i att vi tog många snabba beslut vad gällde koncept och utformning.

Vår utgångspunkt i förslaget har varit att använda oss av landskapsarkitektur för att öka produktiviteten i området. Vårt förslag mynnade ut i en synlig produktion i tävlingsområdet i form av vegetation med fokus på en mångfald av träd. Vi ville att förslaget skulle innehålla någon typ av produktion och valet föll på vegetation då det är ett material vi arbetar med och som vi ser har ett stor betydelse för stadsrummet. Inspirerade av CPUL tror vi att den synliga produktionen av vegetation kan bidra med sociala fördelar i form av beteendeförändringar och en ökad samhörighet i området. Stråket har vi dragit för att skapa en tydligare struktur genom området och koppla samman de olika delarna i förslaget. Vi har enligt vad Gehl Architects förespråkar gjort dragningen så att nödvändiga aktiviteter, i form av skola och centrum, omfattas samtidigt som nya element som växthuset, odlingsområdet och offentliga platser möjliggör för både valfria och sociala aktiviteter. Stråket kan bli en arena för passiva möten och uppmuntrar till kunskapsutbyte, en produktiv plats.

Från Whites Stadsdelsatlas har vi genom att spinna vidare på det befintliga växthuset som ett lyckat exempel i området, tagit med oss att fokus i stadsutveckling bör ligga på att främja den utveckling som pågår och att stödja det lokala närings- och föreningslivet. Vi kom därmed på förslaget med det stora multifunktionella växthuset. Det befintliga odlingsinitiativet i området tillsammans med de stora markytorna som finns tillgängliga gynnar odling och växtproduktion i området. Då vi tror att en produktiv stad behöver

växa fram under en längre tid ser vi vårt förslag som ett startskott i förhoppningen om att Uddevalla i framtiden kommer kunna försörja hela sitt stadsrum med lokalt uppdrivna träd och växtlighet.

Det har varit en utmaning att få in alla delar av tävlingsområdet i förslaget då det är ett omfattande område med stora vägar och flera verksamheter i närområdet. Då vi har utformat vårt förslag för en produktiv stad i en idéävling har vi fritt kunnat välja vilka delar vi tagit med och vilka vi inte har diskuterat vidare. Det har varit en stor frihet att själva få avgöra vad vi vill redovisa och hur vi har gått tillväga och gjort arbetet väldigt roligt. Det har resulterat i att vi har känt oss inspirerade i arbetet men det har också gjort utformningen konceptuell och förenklad.

Förslaget har uppkommit ur den problemställning som kommunen tillsammans med European beskrivit. Vi ville ta fram ett förslag som främjar integration och har därför fokuserat på sociala frågor och delaktighet i en större grad än vad vi kanske gjort i ett annat område. Samtidigt är förslaget konceptuellt och vi har inte gått ner i detalj i utformningen. Idén till förslaget skulle därför kunna fungera på andra platser.

I efterhand kan vi känna att det hade varit en stor fördel att genomföra gestaltningen tillsammans med andra yrkesgrupper vilket hade kunnat resultera i ett mer omfattande förslag. Områden som vi inte har berört, som exempelvis bostäder och tekniska lösningar kring spillvärme och avfall, hade varit lättare att täcka upp med arkitekter och ingenjörer i teamet.

Att arbeta utifrån begreppet produktiva städer

Begreppet produktiva städer har som vi påpekat inte en fastställd definition vilket har lett till att vi genomgående i arbetet har känt en frustration kring att använda oss av det. Vi upplever även en stor tveksamhet till att det skulle vara lösningen på utmaningarna som finns på alla de skilda tävlingsområdena runt om i Europa. I Uddevallas fall

känns det som att visionen lika väl hade kunnat vara att skapa en hållbar stad liksom en blandad för att motverka segregation. Vi kan trots det se att det bestämda temat har varit avgörande för resultatet i vår design. Begreppet fick oss att tänka i nya banor vilket resulterade i idéer vi tror inte annars hade uppkommit. Idéen om att starta upp en produktion på platsen är ett exempel på det. Andra idéer vi har haft för att öka produktiviteten, som att skapa mötesplatser för att öka interaktionen och kunskapsutbytet mellan människor, har vi hittat stöd i litteraturen men är samtidigt kunskap som varit återkommande under utbildningen. Det är därmed svårt att avgöra om det är något vi hade tagit med i designen oavsett eller om det växt fram ur användandet av begreppet.

Resultatet av att European använder sig av ett brett begrepp som tema blir att förslagen som inkommer rymmer ett brett spektrum av idéer. När vi tittade på de inkomna förslagen från tidigare Europantävlingen då temat var detsamma var det en variation av förslag, men hur de använde begreppet kunde vi inte dra så många slutsatser från. Förhoppningsvis kommer vi nu när vi själva medverkat och använt begreppet få nya infallsvinklar från årets inkomna förslagen och hur andra tävlande har valt att tolka temat.

Metoddiskussion

Då vår ingång i arbetet kom från att vi ville delta i en tävling, där temat var produktiva städer kom syftet bli att utreda, det för oss, otydliga begreppet. För att göra det valde vi att tolka och förtydliga begreppet genom en litteraturstudie, titta på faktiska exempel i en fallstudie och sen tillämpa och testa kunskaperna i en designstudie. Vår inledande tanke var att dessa metoder skulle genomföras i den nämnda ordningen, och få avlösa varandra. Det visade sig i praktiken inte bli möjligt att följa. Inledningsvis arbetade vi med litteratur- samt fallstudien, men det visade sig bli svårt att avgränsa och bestämma att vi var klara med denna del då begreppet visade sig sakna definition. När vi väl gick in i designstudien valde vi därför att parallellt fortsätta med litteraturstudien i viss mån. I efterhand hade det varit bra om

vi tydligare hade begränsat litteraturstudien och insett att begreppet inte hade någon tydlig definition, och att det därmed var svårt att avgränsa vad vi skulle beröra i texten.

I litteraturstudien kom vi ganska tidigt fram till att vi behövde söka brett för att hitta material vi skulle kunna använda oss av i arbetet. Vi sökte på andra ord än den produktiva staden, bland annat produktivitet, blandstad, hållbar stad och produktion. Genom dessa sökningar fick vi själva göra en avvägning och det har kommit att påverka resultatet av studien. Det var även svårigheten att hitta material i litteraturstudien som ledde till att vi valde att göra en fallstudie. Vi ansåg att det var nödvändigt för oss att titta på faktiska platser som förknippas med begreppet produktiva städer för att se om det kunde ge oss en mer konkret bild av vad begreppet innebär. Fallstudien vi genomförde är av grund karaktär men trots det har vi kunnat dra lärdomar av deras processer som avspeglar sig i vår designstudie. Designstudien var för oss ett bra sätt att få testa och konkretisera de aspekter som vi tagit med oss från litteratur- och fallstudien, speciellt då begreppet för oss var otydligt. Vi är medvetna om att våra tidigare kunskaper och värderingar även varit med och påverkat utgången av det slutgiltiga förslaget.

För att få fram flera idéer till ett koncept så använde vi oss av metoden lotusblomman. En ickevetenskaplig metod men som vi kom att uppskatta i arbetet. Den resulterade i något enkla idéer som odling, växthus och vindkraft, men det som gjorde att metoden fungerade för oss var att idéerna utgjorde ett bra diskussionsunderlag som vi tillsammans kunde utveckla till större idéer. En annan del av designstudien var det platsbesök vi gjorde på vårt utvalda tävlingsområde. Under landskapsarkitektutbildningen har vi använt oss av platsbesök i samtliga projektkurser. För oss har det blivit en viktig del av analysfasen för att skapa en bättre förståelse för platsen. Skolor, avstånd, höjder, vind och dofter är exempel på saker som är svåra att ta in utan att fysiskt ha befunnit sig på en plats. Det var därför självklart för oss att göra ett platsbesök till Uddevalla vilket gav oss både

en bättre uppfattning av tävlingsområdet samt för Uddevalla som helhet. I efterhand kunde vi se att vi blev något begränsade i vårt förslag på grund av besöket. Då European är en idétävling där förslagen inte nödvändigtvis ska förverkligas utan snarare ska användas till att skapa diskussion är det inte säkert att ett platsbesök hade varit nödvändigt. Vi hade säkerligen varit friare i våra tankar om vi inte hade besökt platsen. Trots det upplever vi att vi hade besöket till stor hjälp i vårt arbete i allt från navigering i planer, motive-ring av idéer till dragning av vårt stråk. Det stärks även i vår litteratur- och fallstudie att platsbesök och kännedom om platsen är avgörande för att skapa en trovärdig design. För att få en bredare bild av platsen och hur den används hade det varit önskvärt att besöka den mer än en gång. Gärna under olika årstider och tider på dygnet. Något som inte har varit möjligt inom vår tidsram. Det hade även varit intressant att ta del av brukarnas tankar och åsikter av platsen så som sociotopskartering anser nödvändigt för att lyfta fram en plats sociala och kulturella värden. Vi har genom vårt platsbesök kunnat peka ut områdets friyor men de platser som är värdefulla för brukarna, sociotoperna, har vi inte kunnat identifiera.

Vi har genom arbetet valt att arbeta tillsammans genom samtliga delar och diskuterat och reflekterat under hela arbetets gång. Genom att behöva beskriva och motivera våra tankar högt har vi lärt oss av varandra vilket går miste vid självständigt arbete. En uppdelning av arbetet hade kanske varit mer tidseffektivt men vi upplever båda att det varit givande att göra alla delar tillsammans. Det har gjort att vi haft möjlighet att diskutera otydligheter med varandra och tillsammans skapa en gemensam bild av vad begreppet produktiva städer innebär.

Vidare studier

Som vi nämnt i arbetet beskrivs visionen inom nutida stadsförnyelseprojekt med begrepp som "hållbara", "blandade" och "produktiva". Vi har i vårt arbete försökt utreda begreppet produktiva städer men känner att materialet varit begränsat och vi har därför fått göra vår egen tolkning av begreppet. Det hade därmed varit önskvärt med fler studier som undersöker ämnet.

Under arbetets gång har vi återkommande diskuterat hur användandet av olika visionära begrepp i stadsförnyelseprojekt skiljer sig från varandra. Det hade för framtida studier därmed varit intressant att titta på färdiga projekt som använt sig av dessa begrepp. Syns det i färdig anläggning? Hur skiljer de sig från varandra och från andra stadsförnyelseprojekt som inte utgått från samma visionära idéer? När projekten fått etablerat sig hade det varit intressant att försöka hitta ett sätt att avgöra om de lever upp till visionen, är de mer hållbara eller produktiva än andra projekt?

- A** Architecture workroom Brussels (u.å). Guide plan - Brussel Canal. Tillgänglig: http://www.architectureworkroom.eu/en/work/guide_plan_brussels_canal/ [2019-05-16]
- Arkitektur (2018). White: Vi lyfter det befintligas värde. Tillgänglig: <https://arkitektur.se/projekt/intervju/white-vi-lyfter-det-befintligas-varde/>
- B** Balmford, A., Bruner, A., Cooper, P., Costanza, R., Farber, S., Green, R. E., Jenkins, M., Jefferiss P., Jessamy V., Madden, J., Munro, K., Myers, N., Naeem, S., Paavola, J., Rayment, M., Rosendo, S., Roughgarden, J., Trumper, K., Turne, R. K. (2002). Economic reasons for conserving wild nature. *Science*, 297 (5583), 950-953.
- Bellander, G. (2005). Blandstaden. *Ett planeringskoncept för hållbar bebyggelseutveckling*. Boverket, Karlskrona. Tillgänglig: <https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2005/blandstaden.pdf> [2019-02-20]
- Bohn, K. Viljoen, A. (2014). *Second Nature Urban Agriculture - Designing productive cities*. New York: Routledge. Tillgänglig: <http://books.google.se/books> [2019-01-30].
- Bohn, K. Viljoen, A. (2011). The Edible City: Envisioning the Continuous Productive Urban Landscape (CPUL). *Field*, 4:1. Tillgänglig: http://eprints.brighton.ac.uk/10875/1/10_The_Edible_City_Katrin_Bohn_and_Andre_Viljoen-2.pdf.
- Business region Göteborg (2018) Ringöns Ö-fest ökar intresset för nya etableringar. Tillgänglig: <https://www.businessregiongoteborg.se/sv/kontext/ringons-o-fest-okar-intresset-nya-etableringar> [2019-02-25]
- Bångman, G. (2012) Introduktion till samhällsekonomisk analys. Rapport/Trafikverket. Tillgänglig: https://www.trafikverket.se/contentassets/81dcc49542364c39a084c867737d4bf8/pm_2012_01_introduktion_till_samhallsekonomisk_analys.pdf [2019-05-06].
- C** Canal Brussels (2017). The Canal Plan. Tillgänglig: <http://canal.brussels/en/canal-plan> [2019-05-11]
- Cardinale, B. J., Matulich, K. L., Hooper, D. U., Byrnes, J. E., Duffy, E., Gamfeldt, L., Balvanera, P., O'Connor, M. & Gonzalez, A. (2011). The functional role of producer diversity in ecosystems. *American journal of botany*, 98(3), ss. 572-592.
- Cellini, S. R., & Kee, J. E. (2010). Cost-effectiveness and cost-benefit analysis. *Handbook of practical program evaluation*, 3.
- Chemetoff, A & associés (2014). The Canal Plan: creating a method. Tillgänglig: http://canal.brussels/sites/default/files/documents/PlanCanal-Kanaalplan-2_2.pdf
- Constanza, R., d'Arge, R., De Groot, R., Farber, Stephen., Grasso, M., Hannon, B., Limburg, K., Naeem, S., O'Neill, R V., Paruelo, J., Raskin, R G., Sutton, P., van den Belt, M., (1997). The value of the world's ecosystem services and natural capital. *Nature international journal of science*, 387, ss. 253-260. <https://doi.org/10.1038/387253a0>
- D** De Groot, R (2006). Function-analysis and valuation as a tool to assess land use conflicts in planning for sustainable, multi-functional landscapes. *Landscape and Urban Planning*, 75, ss. 175-186. doi:10.1016/j.landurbplan.2005.02.016
- Despotović, K., Thörn, C. (2016). *Den urbana fronten - en dokumentation av makten över staden*. Göteborg: Arkitektur förlag ab.
- E** Ekonomifakta (2019) Produktivitet i näringslivet. Tillgänglig: <https://www.ekonomifakta.se/fakta/ekonomi/produktion-och-investeringar/produktivitetsutvecklingen-i-naringslivet/>
- European commission (u.å) Circular economy. Tillgänglig: https://ec.europa.eu/growth/industry/sustainability/circular-economy_en
- Europas 14 (2017). Productive cities - europas 14 tema. Tillgänglig: https://issuu.com/europaneurope/docs/plaquette_en_test6
- Europas Sverige (2019) Europas 15 Uddevalla, den produktiva staden - Sverige Tillgänglig: https://www.european-europe.eu/media/default/0001/17/e15_se_uddevalla_t_se_pdf.pdf [2019-03-18]
- G** Gehl Architects. (u.å.) Tillgänglig: <http://gehlarchitects.com> [2019-05-03]

Gehl, J (2003). *Livet mellem husene*. Köpenhamn: Arkitektens Forlag.
ISBN 978-87-7407-435-9

Gehl, J (2010). *Byer for mennesker* (Vol. 1). Nykøbing Sjælland: Bogværket.

Göteborg 2021 (2018). Jubileumssatsning Saltet på Ringön. Tillgänglig:
<http://www.goteborg2021.com/jubileumsprojekt/saltet-pa-ringon/>

H Hajer, M.(2016) The next economy/ curator statement. Brugmans et al. (ed.) *The next economy IABR 2016 catalogue* (Rotterdam: IABR), 14-24.

Hauberg, J. (2012). Research by Design—a research strategy. *Revista Lusófona de Arquitectura e Educação*, (5), 46-56.

Helsingborg stad (2016). *Om H+*. Tillgänglig:
<https://hplus.helsingborg.se/om-h/> [2019-01-29].

Hållbart byggande (2018). Stadsdelsatlas kartlägger sociala värden i Sofielund. Tillgänglig:
<https://hallbartbyggande.com/stadsdelsatlas-kartlagger-sociala-varden-i-sofielund/>

I IABR (2016). IABR Atelier Brussel - the productive metropolis BXL. Tillgänglig:
https://iabr.nl/en/projectatelier/atelier_bxl [2019-02-28]

Isitt, M. (2016). "Vem vill promenera i Kvillebäcken?". *Göteborgs-Posten*. 8 jan. Tillgänglig:
<https://www.gp.se/kultur/kultur/vem-vill-promenera-i-kvilleb%C3%A4cken-1.10493> [2019-05-02]

J Jedvik, H. (2017). Tankar om ett Ringön innan det blev hippt. *Göteborg-Posten*. 31 mars. Tillgänglig:
<https://www.gp.se/kultur/kultur/tankar-om-ett-ring%C3%B6n-innan-det-blev-hippt-1.4217074> [2019-02-20]

K Kvillebäcken (u.å). Om Kvillebäcken. Tillgänglig:
<http://kvillebacken.se/> [2019-03-12]

L Lunds kommun (2018). *Västerbro*. Tillgänglig:
<https://www.lund.se/trafik--stadsplanering/byggprojekt/vasterbro/> [2019-03-12]

LRF (2016). Det gröna näringslivet. Tillgänglig:
file:///C:/Users/user/Downloads/det-grona-naringslivet-och-dess-betydelse-for-samhallet.-webb.pdf

LRF (2009). Sveriges gröna näringar. Tillgänglig:
file:///C:/Users/user/Downloads/sveriges-grona-naringar-2009.pdf

M Macklean (2018). Insikter #7 -2030: Framtiden är grön. Tillgänglig:
<https://www.grona.org/siteassets/om-oss/fokusfragor/macklean-insikter-nr7-framtiden-ar-gron.pdf> [2019-02-04]

Malmö stad (2018). *Delkvarter i Sorgenfri*. Tillgänglig:
<https://malmo.se/Stadsplanering--trafik/Stadsplanering--visioner/Utbyggnadsomraden/Sorgenfri/Delkvarter-i-Sorgenfri.html> [2019-01-29].

Malmö stad (2016). *Kulturarv Malmö A-Ö Sofielund*. Tillgänglig:
<https://malmo.se/Kultur--fritid/Kultur--noje/Arkiv--historia/Kulturarv-Malmo/P-S/Sofielund.html> [2019-02-12]

Mares, P., Harrison, C., O'Toole, M., Oberklaid, M., & Hunter, J. (2013). *Productive cities: opportunity in a changing economy* (No. 2013-5).

Michanek, J. Breiler, A. (2012). *Idéagenten - en handbok i att leda kreativa processer*. Arx förlag: Malmö.

N NE, 1 (2019). Produktivitet. Tillgänglig:
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/produktivitet>

NE, 2 (2019). Samhällsplanering. Tillgänglig:
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/samh%C3%A4llsplanering>

NE, 3 (2019). Stadsbyggnad. Tillgänglig:
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/stadsbyggnad>

Newman, P., & Jennings, I. (2012). *Cities as sustainable ecosystems: principles and practices*. Island Press.

P Project Atelier Rotterdam (2016). The Productive City. Brugmans et al. (ed.) *The next economy IABR 2016 catalogue* (Rotterdam: IABR), 156-163.

Public space (2018). Playing-parking Flämingstrasse. Tillgänglig:
<https://www.publicspace.org/works/-/project/a010-playing-parking-flaemingstrasse> [2019-05-09]

Puga, D. (2010). The magnitude and causes of agglomeration economies. *Journal of regional science*, 50(1), 203-219.

R Rasmuson, H. (2019) "Konst är otroligt viktigt för en stad". Ö-Posten. Nr 10: s.17

S Saltet på Ringön (2018). Tanken med saltet. Tillgänglig:
<https://www.saltet.org/2018/06/10/tanken-med-saltet/> [2019-02-07]

Stadsutveckling Göteborg 1 (2018). "Ringön är fullt av kontraster". Tillgänglig:
<https://stadsutveckling.goteborg.se/projekt/ringon/nyheter/ringon-ar-fullt-av-kontraster/> [2019-02-15]

Stadsutveckling Göteborg 2 (2018). Enklare för fler att etablera sig på Ringön. Tillgänglig:
<https://stadsutveckling.goteborg.se/projekt/ringon/nyheter/ringon---enklare-for-fler-att-etablera-sig-pa-ringon/> [2019-02-18]

Stockholms universitet (2018). Samhällsplanering. Tillgänglig:
<https://www.humangeo.su.se/utbildning/program-och-kurser/huvudomr%C3%A5den/2.3840> [2019-02-20]

Stockholm stad (2002). Sociotopkarta för parker och andra friytor i Stockholm innerstad. Tillgänglig:
www.stockholm.se/PageFiles/118863/Sociotop1.pdf

Strandskyddsdelegationen (u.å). Areella näringar och strandskydd. Tillgänglig:
http://www.strandskyddsdelegationen.se/wp-content/uploads/Areella-na%CC%88ringar_2-dec.pdf

Stähle, A. (2013). Sociotope mapping-exploring public open space and its multiple use values in urban and landscape planning practice. *NA*, 19(4).

Sveriges Arkitekter (2014). Sveriges arkitekter informerar om arkitekttävlingar och Sveriges Arkitekters tävlingsservice. Tillgänglig:
<https://www.arkitekt.se/app/uploads/2014/06/tavlingsbroschyr2008webb.pdf> [2019-02-20]

Sveriges Arkitekter (2019). Planerardagen 2019. Tillgänglig:
<https://www.arkitekt.se/planerardagen2019/>

Sveriges riksdag (2017). Ordningslag (1993:1617). Tillgänglig:
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/ordningslag-19931617_sfs-1993-1617 [2019-05-02]

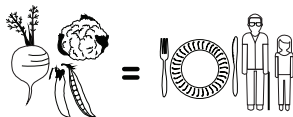
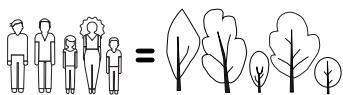
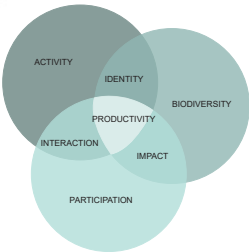
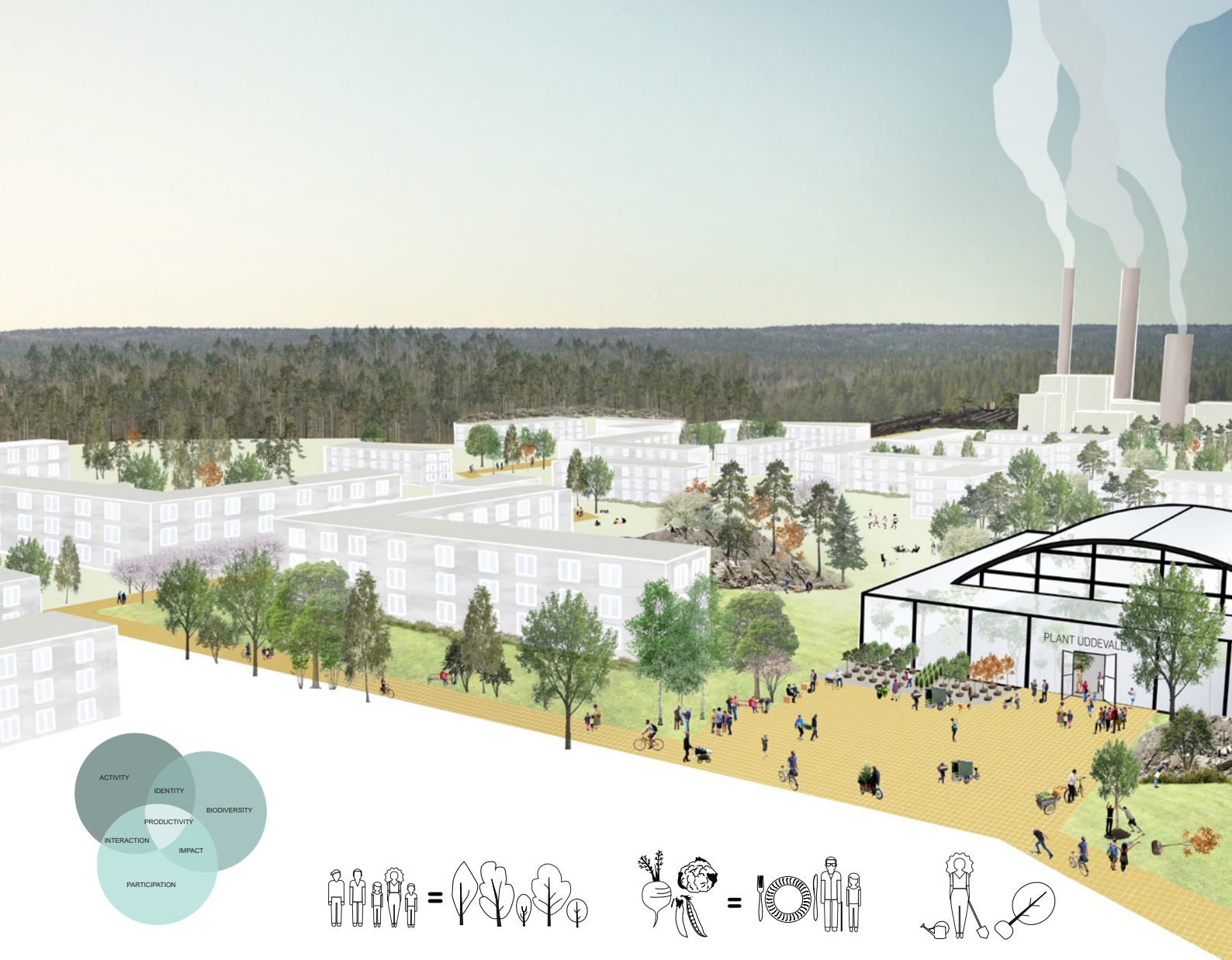
W White Arkitekter (2018). Stadsdelsatlas Sofielund. Tillgänglig:
https://fastighetsagaresofielund.se/wp-content/uploads/2018/06/180925_WA_Stadsdelsatlas_SL_v7.pdf

Widenheim, C. (2017). Saltet har stora planer för Ringön. *Göteborgs-Posten*. 23 januari. Tillgänglig:
<http://www.gp.se/kultur/saltet-har-stora-planer-f%C3%B6r-ring%C3%B6n-1.4098052> [2019-02-20]

Wiklund, J. (2018) *Geografi 1*. Falköping: Capensis Förlag AB

PLANT UDDEVALLA

PRODUCTIVITY THROUGH GREEN SELF-SUFFICIENCY

VISION

Plant Uddevalla - productivity through green self-sufficiency. With a variation from all over the world, Uddevalla is provided with trees. In spring and summer they bloom like emeralds in the city. All this is the merit of the inhabitants. The diversity of trees represents the great asset of different cultures as well as contributing to biodiversity. The first seed is sown in Dalaberg and Hovhult, gets its nutrition in Bulid and then spreads out all over Uddevalla. The fertilizer is the people! The proposal continues year by year, like annual rings the population growth is represented by newly planted trees, one for every new person.

Bulid becomes a place where people from all over the city use for recreation, contemplation and exchange of knowledge. Forest walks can be interspersed with visits to the tree-nursery, or why not pay a visit to the school garden at Bulids entrance. You can reach Bulid by the path that goes through Dalaberg and Hovhult. People who live or pass in the

area will find a variety of possible activities along the path. Activity areas, premises open to various activities and cultivation. Don't miss out taking the instagram picture of the year when the cherry alley is in bloom, pick apples in the fruit grove during autumn or go to the harvest market at the square. In the middle of the path the large greenhouse glows. There are no seasons in the greenhouse, here it is always warm and green. People come here to study, work, meet friends from the city, go to a cooking class in the world's kitchen, listen to the rehearsals of the cultural school or just warm up a cold November day.

Plant Uddevalla will eventually supply the entire Uddevalla with locally grown vegetation. Participation and community nurture the project. It is an endless project that spreads and multiplies among the inhabitants and in that way continues into the future - creating a continuously productive city.

PROPOSAL

The proposal is based on creating a local green production and supply of vegetation for the entire Uddevalla. In our proposal, we have focused on a production that leads to productivity through meetings and participation.

The competition area of Dalaberg, Hovhult and Bulid has a great productive potential as there are resources in the form of people, land, premises and existing networks and cultivation initiatives. The green venture, Plant Uddevalla, is therefore based in the area and is carried out together with the inhabitants of Dalaberg and Hovhult. In the future, the green production consisting of a local cultivation of trees will support the entire Uddevalla with vegetation.

In Bulid we have mainly chosen to preserve the vegetation as it looks today. The larger more open areas in the western parts we have chosen

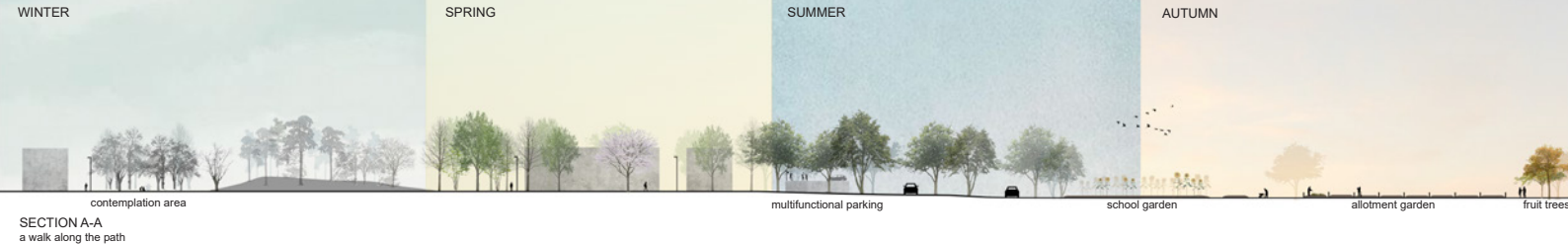
to use for plant cultivation for a vast variety of trees that in the future, by stages, will support Uddevalla with vegetation. By getting around the 4 km long Dendro trail that we have placed in Bulid, you get the opportunity to pass the tree-nursery but also experience the more dense forest for recreation. On some parts along the trail we have chosen to thin out forest to create a more varied nature trail. Partly with pillar halls, glades with the possibility for contemplation and also beautiful meadowlands.

With this proposal, we want to create a better connection to Dalaberg and Hovhult, which today are segregated from the city. By creating movement through the areas, the interaction between the people from different parts of the city increases and contributes to better integration.

BIODIVERSITY

A mix of trees symbolize the mix of people and culture in the area. The planted trees will be from all over the world. Most of them will do well in the climate zone two and those who won't can be found inside the big greenhouse.

SECTION A-A
a walk along the path

BULID
The former military area Bulid is transformed into a recreation and production site where the green production of trees take place. At Bulid's entrance, a larger cultivation site has been established that enables both individuals and schools to use for cultivation and learning purposes. The harvest could contribute to food in schools and homes for elderly in the surroundings. Within Bulid the 4 km long Dendro trail winds its way and pass through the tree nursery, open meadows, pillared halls and more dense parts of the forest. The diversity of characters within the area enable both contemplation as well as activity.

BULID

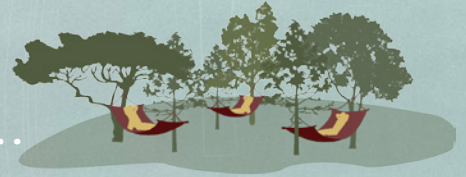
YEAR 2040

YEAR 2025

YEAR 2020

THE PATH - CONNECTS

A new path for pedestrians and cyclists will go from the center of Dalaberg and further up through Hovhult to finally reach the recreation and production area of Bulid. Along the path the greenhouse is centrally located and there are also sites for play, such as the climbing trees and huts, as for a chance to rest in the hammock trees. Large open spaces with opportunities for markets and events, as well as the cultivation area, are located along the route, and over time, available premises will be added. The path that links the various parts of the proposal contributes, not only to a better connection within the area, but also with the walking and cycling paths from the citycenter of Uddevalla. Thereby it creates a greater mobility of people from other parts of the city. In this way, people from other areas also get to experience the qualities that exist in Dalaberg and Hovhult.

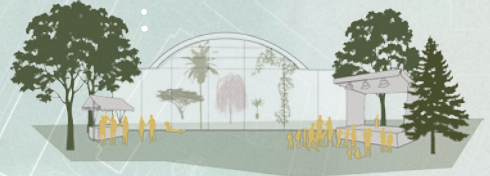
CONTEMPLATION

On a warm summer day, it is perfect to rest in the shade under the low hammock trees

PLAY

Along the path there is a site especially for children, full of climbing trees and huts. Here they have the opportunity to build, interact with others or be by themselves. By having special spots where the kids can come to play it gain strenght to the interaction in the area.

INTERACTION

The square in front of the greenhouse enables a wealth of activities and events. Food market, concerts performed by the cultural school or why not as a gathering for the next demonstration.

FLEXIBILITY
The greenhouse does not only accomodates plant cultivation but also houses office and study areas, classrooms and language cafés. It will be full of life all year round in form of both plants and people. It will become a natural meeting place in the area.

